

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״ן

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״ן מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

יג א מ"י פ"א מהל'
אסורי ביאה הל' יט
סמג לאזין קיא טוש"ע יו"ד
ס' קנה סעי' י'
יד ב (מ"י) פ"ב מהל'
אבל סמג עשין ב
טוש"ע שם ס' שפג סעי'
א:

חזן ג' [מיי] פ"צ מהל' חזל
 הל' ה' עוש"ע שם ס'י
 שעד סעי' ו' וס'י שפא סעי'
 :ו

פון ד מיין פ"צ שס ה' ה
 סמג שס (טוש"ע יו"ד
 ס' שעד סעי' ו):
 ין ה מיין פ"י מהל' אישות
 ה' יד טוש"ע אה"ע
 ס' סד סעי' ג:

תוספות רי"ד

למִמְרִיא
קִילָא [לִיה] מַגְדֵּנָה.
הָא דְנָהָה [אִתְּרָה] וְעַל
שִׁמּוֹר אֵל אֲבֵל
(אֵל) מַצְרֵכִין שִׁמּוֹר
אֵיפִס שְׂבַע. וְהָא אֲרִי
בִּי"ח אֲדָם פֶּסַח כִּי
מִלֹּאכֹת שִׁמְשֵׁר עוֹשֶׂה
לִבְעֵל חָדָה עוֹשֶׂה
וְהָא חֲזֵק מִמּוֹת
הַכּוֹס וְהַצֵּטָה
הַרְחַצַת פְּנֵי יָדָיו וְרַגְלָיו
וְאִילּוּ בְּנֵי אֲבִילּוֹת עָלָם
אֵיפִס שִׁמּוֹר אֵל אֲדָם
אֲשֶׁר לְכֹחַ אֵל אֲשֶׁתּוֹ לֵאמֹר
לִדְיוֹת כּוֹחֹת וְלֵא לְדִיוֹת
פּוֹקֶסַת כֹּאמֶת אֲבִילּוֹת
מִתּוֹת לִי הַכּוֹס וּמִצֵּטָה
לִי הַרְחֵל וּרְחֹמֶת
וְהָא וּמִסִּיךְ וְיֵא
כִּי אָפְרַת אֲבִילּוֹת
הִכָּא לִאֲבִילּוֹת דְּעִלְמָא
אֲבִילּוֹת דְּעִלְמָא תִּמְרָא
כִּי וְלֵא אֲבִילּוֹת כִּי
אֵל אֲבִילּוֹת אֲדָמָה כִּי
דְּאִילּוּי הָא רִבּוֹן אֵל
לְאִילּוּי הָא וְאֵל אֲבִילּוֹת
דְּקִינִי נִהְיָ דִּי יִמִּי
מִשְׁתַּח וְאֲחִיִּי נִהְיָ דִּי
יִמִּי אֲבִילּוֹת. תִּמְרָא יִמִּי
שִׁמְשֵׁר הִמִּי אֵל הַחַמּוֹת
אֲשֶׁת לְכֹחַ אֵל
אֲשֶׁת לְדִיוֹת פּוֹקֶסַת אֵל
כֹּפֶה מִטְחַן וְנִהְיָ עָלָם
אֲבִילּוֹת וְדוֹקָא כְּפִינָה
כִּבְלָא כְּפִינָה לֵא
כִּבְלָא רַב לְחִימָא כְּרִינָה
כֹּאפָה נִהְיָ
שֵׁל כֹּאפָה אֵל תִּנְהוֹ
אֲבִילּוֹת:
אֲבִילּוֹת:

והצעת המצודה. נראה לר"י שהצעת המצודה דהכא היינו פריסת סדיינין שהוא דבר של חיצה אבל הצעת כרים וכסחות שאינן דברים של חיצה שרי לנדה והבא רחיה מדתנין צ"אע"פ (לקמן נט:) הכניסו לו ג' שפחות אינה מצעת לו המטה ואינה

עושה נצמח ארבע יושבת בקהדרא
ואמרינן בגמרא^א "אע"פ שאמרו ד'
יושבת בקהדרא אכל מווצת לו כוס
ומנעת לו המטה ומרחלת לו פניו
ידיו ורגליו ופי' בקונטרס דהא דתנא
ג' אינה מנעת לו המטה היינו הנעת
כרים וכסות דהו' דבר שיש טורח
אכל מנעת לו המטה היינו פריסת
סדין ולבדן דמילי דחיבה מינהו
שתחבב עליו ואין צו טורח וההיא
הנעת של חיבה נראה לדוקא חסור
וכן משמע דמוכירה כדאי מציגת
כוס והרחלת פניו ידיו ורגליו כי
הסם מהו לפרסיה דל"ג במשנה אלא
ואינה מנעת המטה ול"ג וכן בגמרא
גרסינן לו אין רחמי מגס שיהו תרי
גוויי הנעת דמתני' איירי בהנעת
שאר מטות ובגמרא איירי בהנעת
מטה לצעלה לדבדב:

פוקסת.

פניה וחץ נראה להמר
צפ"צ לקמן (דף יא.) לא שרק ולא
פירכוס משמע דתרי מילי מינהו
דפוסקת דהכא היינו פירכוס כדאמר'
בסמוך כי קמי אכיוול ואפירכוס
ובשיליה המנזיע (על מה) קמי פירכוס
ומעברת שרק על פניה ולקמן צפ"צ
פ"ה פירכוס קליעת עטר וקשה לר"י
דבשיליה המנזיע (שם דף יא) קמי
גודלת ופוסקת אלף נראה להחד
מחיקויו נשים הוא:

ומי שמי' בין אבילות ידיה

מילתא דרב יוסף הוּי מנִי למיפּךְ
בְּרִיּוּתוֹ אֲדַהְדִּי יוֹסֵף מִלְּפָנֶיךָ
מִלְתָּא דרב יוסף הוּי מִלְּפָנֶיךָ
שַׁע חוּפָה לְשָׁלֹא בִשְׁעַת חוּפָה דְּבִשְׁעַת
חוּפָה יִצְרוּ חוּקָפוֹ אַע"ג דְּבַעַל אֲבָל
לְרב יוֹסֵף לֹא מִנִּי לְפָלְגוּי בְּהִי דֵּהָ
בְּבַעַל חֲשִׁיד לִיָּה כְּאַשְׁמוּ יִשְׁנֵה דַּחְפִּי
בִשְׁעַת חוּפָה אֲשַׁמוּ יִשְׁנֵה עֲמוּ בְּדֵהָ
וּבִצְלוֹת דִּידֵהּ אֲפִילוּ הִכִּי בִצְלוֹת
דִּידֵהּ קַתְּנִי וְאֵפִי יִשְׁן בִּין הָאֲנָשִׁים
וְהִמֵּי פִרְךָ שְׁפִיר וְלִרְשָׁבִ"ל כְּרֵהָ דֵּהָ
לֹא דְרב יוֹסֵף לֹא הוּא קִשְׁהָ מִנִּי

דעמו ועמה דקחני צברייתא לאו עמו
אצילות היינו עמה צמטה דומיא דהכ
מפרש דעמו דקחני צברייתא דהכי הו
עד ישיבתם הדוילא. צממה מקומות פ
וכעין זה פי' צערוך וקשה לר"ת
מטמא צבאל כדאמרינן צעור והרועצ
הלא ארון אינו ע"י השדה ואומה ה
אלא כשפירש אצל צעור שהוא טמא
וא"כ אע"ג דגולל מטמא צבאל מ"מ נ
מחזר עליה ואר"ת דמשושבת היא ל
צעיריון (דף יט:) כל דבר שיש בו רוח
דאין דרך לעשות כסוי ארון מצעלי
בפרק המקשה (חולין ע.) צלעו חולל
פי' שלא יבא לעולם ור"ת מפרש ד
(כט) ודופק הן שחי אצנים אחת לר
לסמיך וזה אצילות דמלגין לא היה ש
מאמת וכל האצילות כשאין שם אצ
מבי מזהרדי אפייורו וקשה לר"י על

הכי קאמר וכן מי שפירסה אשתו נדה ולא
בעל הוא ישן בין האנשים ואשתו ישנה בין
הנשים למימרא דאבילות קילא ליה מגדה
והאמר רבי יצחק בר חנינא אמר רב הונא
א כל מלאכות שאשה עושה לבעלה נדה
עושה לבעלה חוץ ממוזגת הכוס והצעת
המטה והרחצת פניו ידיו ורגליו ואילו גבי
אבילות תניא אע"פ שאמרו אין אדם רשאי
לכוף את אשתו להיות כוחלת ולהיות פוקסת
בבאת אמרו מוזגת לו הכוס ומצעת לו
המטה ומרחצת לו פניו ידיו ורגליו לא קשיא
כאן באבילות ידיה כאן באבילות ידיה והא
אביו של חתן או אמה של כלה קתני כי
קתני אשאר אמי שאני בין אבילות ידיה
לאבילות ידיה והתניא ע מי שמת חמיו או
חמותו אינו יכול לכוף את אשתו להיות
כוחלת ולהיות פוקסת אלא כופה מטתו
ונזהג עמה אבילות וכן היא שמת חמיה או
חמותה אינה רשאה להיות כוחלת ולהיות
פוקסת אלא כופה מטתה ונזהג עמו אבילות
תני באבילות ידיה הוא ישן בין האנשים
ואשתו ישנה בין הנשים הא וכן קתני
כי קתני אכיוול ואפירכוס והא עמו קתני
מאי לאו עמו במטה לא עמו בבית וכדאמר
ליה רב לחייא בריה דבאפה נהוג אבילותא
דלא באפה לא תנהוג אבילותא רב אשי
אמר מי קדומית אבילותא דהכא לאבילותא
דעלמא אבילותא דעלמא חמיר ולא אתי
לזלוזלי ביה אבילותא דהכא כיון דאקילו ביה
רבנן אתי לזלוזלי ביה מאי קולא אילימא
דקתני בועל בעילת מצוה ופורש התם
משום דלא חל עליו אבילות אי לרבי
אלעזר עד שיצא מפתח הבית אי לרבי
יהושע עד שיסתם הגולל אלא דקתני נזהג
שבעת ימי המשתה ואח"כ נזהג שבעת ימי

א' אהוא ישן צין האנשים והיא ישנה
בשלא צעל קאי: קי'א ליה. לעצור
מת ליה ואגדה מהימנת ליה ל': מלאכות
מני להו צפרק אע"פ: חוץ ממויות

הבום. להושיט לו: והצעת המטה והרחצת פניו כו'. שדרך קירוב ומיפה הן ונחזין ליד הרגל דבר: אין אדם רשאי לזבוח את אשתו. צמי אכלה כשמת אביה או אמה: פוקפת. מעצרת שרק על פניה: מווגת ^א. ולא חיששין הרגל דבר אלמלא אצילות תמררה ליה: בזה באביצות דידיה. לעולם אצילות קילא ליה מנדה והמי מתניחא הכי מתרין הא דקתני לעיל הוא יסן צין האנשים כו' באצילות דידיה וכן דקתני מווגת לו כו' באצילות דידה קאי דקתני אין אדם רשאי לכוף כו' אלמלא באצילות דידה קיימינן שאינה רואה לכול ולפקוס והיינו טעמא דמחוגת דאס יתגבר יצרו עליו כיון באצילות דידה הוא אינה שומעת לו: והא אבוי ש' ה' ה' ה' אלמלא באצילות דידה נתי אחרמיר תנא דלעיל: בי קתני. אמה של כלה אשארף אמכניסין המת לחדר אכל הוא יסן צין האנשים באצילות דחתן קאי: ונוהגת עמו אביצות. אלמלא מרלא קתני באצילות דידה הוא יסן צין האנשים שמע מינה תמיר ליה ולא שני לן: ה"ג: תני באצילות דידה^א הוא יסן כו': הכי גרסין והא עמו קתני מאי כו': עמו במשה. אלמלא אצילות דידה נמי מהימן: לא עמו בבית. וטעמא לאו משום דמהימן נקט לה אלא לשאמעינן דאין אצילותו מוטל עליה אלא צפניו ומשום כבודו וכן הוא אין אצילותו מוטל עליו אלא לפניה ולכבודה: בדאמר ליה רב לציא בריה. כשמת תמיו באפה נהוג אצילותא כו': פלוגתא דרבי אליעזר ורבי יהושע צמועד קטן: פ"ג. וזה כסוי של ארזן המה: משום

לא בערב שבת ולא במוצ"ש
שבת אמאי לא אמר רבי זירא
משום

שנה עמו א"כ הא דקמני נהוג עמא
ה הוא יסן אינו מגיה הדריימא אלא
ומשני לא עמו צצית כדא"ל רב כו':
נקרא דופק על שם שהגולל דופק עליו
ואיך היו מדלגין והלא הגולל והדופק
חמי השדה לזיוע וולל ודופק ופ"ה

דלא מרעין מעל פני השדה דמטמא
דמדלגים היינו על גבי ארורות ועוד
טומאה שאין נזיר מנגלה עליה אין כהן
כהן מוזהר עליה ועוד הקשה דמיא
סוף ארון מצעלי חיים ויש לומר דא"ג
ש"ס לדרוש ולקבל שכן "כדאמרין
רחמים ויאל מזה לזה מהו אף על
כן כדכתיב וגללו את האבן (בראשית)
מעמידין שם צהמה או דבר אחר
פוחת טפה ולא תקשה לר' יהושע
פ"ב) דהנהו דלא אולי צמר שכבש
מר רבי יהודה שתי אצנים גדולות
של

ן על פניה טינפאנ"ל צלע"ז והוא אדום [שם סד:].
 ב"ק נד:]. עד שיסתם הגוף. לאצילות מסתימת
 כיסוי שומנים על ארונו [שבת קנב:].

(א) לקמן סא, (ב) מ"ק
כ: שמחות פ"א, (ג) ג"ז
סס, (ד) ע"י תוס' מו"ק
כג: ד"ה ואינו, (ה) מ"ק
כו. סנהדרין מז: [שנה
קנב:], (ו) שם דף סא,
(ז) כדאיתא בסנהדרין
נא: ועוד.

גליון הש"ס

גמרא אבילותא
דעלמא חמיר. ע'
קוטה ז' ע"א חוס' ד"ה
אמר:

הגהות וציונים

ט ע' תוס' מה שהשק
מכאן על ש' רש"י,
ובספר קלף של מצאת
הגורס כ' קתי אכחול
וכן עקר דלמה לא
לתלמוד לשנות ולשנו
וכן הכוון כנ"ל
הספרים העתיקים גורס
פיקום ומעתה אין נדרס
(שם קושא על פ' רש"י
שש"מקמ' ע"ש ע"ד),
וכ"ה בכמה כת"י:
צ בכמה כ"ל הראשונים
אביבול דעלמ' **חמרא**
ציה לא וכן וכו';
ככתב' הנוטם משום
דבכת' לא חל וכו';
ככתב' נוסף וכו';
בבבזר קמן (וכי
אש' משנה באחד
שמשמש בבבזר ביה
אבזו ושמשו חזירים
אזת ודורתי, אלא
אביבול לא מדיחין,
ובבתי (איכה ג' לו)
ביה יתאנו **אזר** ביה
גבר על המאיו, אפי'
בשעה שהיה **אזר**
ציצרו מהבזר עליו
המחמא (קדושין פ'
ע"ב), וע' שמ"ק
ד"ה ודל שישט:
ס ודל כהיט מפרשים
המפרשים
כסביוני אביבול דאביבול
דידיה חמרא ליה
אביבול דידה קביל ליה,
וגודוס' חתי קביל ליה
דידה חז' ש"ן וכו',
(דביבזר)
(הסמקן) הגורס לעיל
עוד **עמה** קתי, וכן
שנינו נוסחאות
כירוחו זו ככלי הסוגיא
"ח"י הריב"א
ומאיר באכרזה בזה
ש"ס (שש"מקמ'); **ו** חתוס'
שאני וכו' חתוס' הראש'
עממו, וע' הגהת שש"י:
ח חתוס' חתי כחאלות
פ"ב מ' התיק **שפיר**
(רש"י), והכתבתקתי כ"ה
בכמה כתב' הראש'
ורופק **שפיר** דל' אלא
שחונתה שלפנינו
עפ' הגהת
ההשגחה:
צל' **במפרק אמר רבי**
"יורה", והוא פ"ג ש'
ו (יורה דעה ע"ש)
(רש"י ע"ש)

ליקומי רש"י

חזין ממוזיגת הבורס. כל
שהוא דגרים של קירוב
ומבינה ומצילן לדי הרגל
דגרי. והעצת הממטה.
לפרוס לשון ולבין דגרי
שאנו טורח ומשי דמילי
דקוניה יננה וכו' שחמשה
עליו [לשון א.א.]. באמת
אמרו. כל צאמה הלכה
היא ואין חולק בה
[לשון א.א.]. הלכה היא
במסע מסעו [בדיר ד.א.].
בוחצת. נותנה כחול בין
עמיה כדי שדומת נאם
[לשון א.א.].

גחלקת שעה לכאן ולכאן
הגולל חיי לא כדמניא צאלו

ן על פניה טינפאנ"ל צלע"ז והוא אדום [שם סד:].
 ב"ק נד:]. עד שיסתם הגוף. לאצילות מסתימת
 כיסוי שומנים על ארונו [שבת קנב:].

הודפס מאתר אוצר החכמה

תלמוד בבלי <עוז והדר> - טז כתובות / תלמוד בבלי {עמוד 19} (2864)

ה.

ששצת יעשה סעודה צלילה
 ודצר דצר² (ישעיה נח):
 צרמ"ס צלע"ז: מרמיאות.
 ממלוה הוא דכתיב (מחלת ט)

שֶׁל מִצּוּחַ מִי אִסְרִי וְהָא רַב חֲסֵדָא וּרְבִּי הַמְּנוּנָא דְאַמְרֵי תְּרוּיְהוּ^א *חֲשִׁבְנוּתָא שֶׁל מִצּוּחַ מוֹתֵר לְחֲשֹׁבֵן בִּשְׁבַת וְאִי אֲלֵעֹזר *פּוֹסְקִין צִדְקָה לַעֲנִיִּים בִּשְׁבַת וְאִמְרֵי ר' יַעֲקֹב אָמַר ר' יוֹחָנָן *הוֹלֵכִין לְבִתִּי כְּנִסְיוֹת וּלְבִתִּי מִדְּרָשׁוֹת לִפְקָח עַל עַסְקֵי רַבִּים בִּשְׁבַת וְאִמְרֵי רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִפְּקָחִין פִּיקוּחַ נַפְשָׁא בִּשְׁבַת וְאִמְרֵי רַב שְׁמוּאֵל בַּר חֲמַנִי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן הוֹלֵכִין לְטַרְטִיאוֹת וּלְקַרְקִיאוֹת לִפְקָח עַל עַסְקֵי רַבִּים בִּשְׁבַת וְתַנָּא דְּבִי מְנַשֵּׁי *מְשַׁדְּכִין עַל הַתִּינוּקָת לֵיאֵרִם בִּשְׁבַת וְעַל הַתִּינוּק לְעִמְדוֹ סֵפֶר וּלְלַמְדוֹ אוֹמְנוֹת אֵלָּא אָמַר רַבִּי זִירָא גִזְרִיהָ שְׁמָא יִשְׁחוּט בֶּן עוֹף אִל אֲבִי אֵלָּא מַעֲתָה יוֹם הַכִּפּוּרִים שַׁחַל לְהִיּוֹת בְּשֵׁנִי בִּשְׁבַת יִדְחָה גִזְרִיהָ שְׁמָא יִשְׁחוּט בֶּן עוֹף הַתֵּם לְנַפְשִׁיהָ לֹא טָרִיד הַכָּא דְּלֹאֲחֵרִים טָרִיד אִי נָמִי הַתֵּם אִית לִיה רוּחָא הַכָּא לִית לִיה רוּחָא הַשְׁתָּא דֹּאֲתִית לְהִכִּי עֶרֶב שַׁבַּת נָמִי גִזְרִיהָ שְׁמָא יִשְׁחוּט בֶּן עוֹף אִיבְעִיָּא לְהוֹ כְּתוּלָה נִשְׁתָּא בְּרַבִּיעִי וְנִבְעֵלְתָּ בְּרַבִּיעִי וְלֹא חִיִּישִׁינָן לְאִיקּוּרֵי דְעֵתָא אוּ דְלִמָּא כְּתוּלָה נִשְׁתָּא בְּרַבִּיעִי וְנִבְעֵלְתָּ בְּחֲמִישִׁי דְחִיִּישִׁינָן לְאִיקּוּרֵי דְעֵתָא ת"ש דְּתַנִּי בַּר קֶפְרָא כְּתוּלָה נִשְׁתָּא בְּרַבִּיעִי *וְנִבְעֵלְתָּ בְּחֲמִישִׁי הוּאִיל וְנִאֲמַרְהָ בּוֹ בְּרַכָּה לְדִגִּים אֲלֻמְנָה נִשְׁתָּא בְּחֲמִישִׁי וְנִבְעֵלְתָּ בְּשֵׁי הוּאִיל וְנִאֲמַרְהָ בּוֹ בְּרַכָּה לְאֵדָם טַעְמָא מִשּׁוּם בְּרַכָּה אֲבָל מִשּׁוּם אִיקּוּרֵי דְעֵתָא לֹא חִיִּישִׁינָן אִי הִכִּי אֲלֻמְנָה נָמִי תִּיבְעַל בְּחֲמִישִׁי הוּאִיל וְנִאֲמַרְהָ בּוֹ בְּרַכָּה לְדִגִּים בְּרַכָּה דְאֵדָם עֲדִיפָא לִיה וְאִי נָמִי מִשּׁוּם שְׁקִדוֹ דְּתַנִּיא מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ אֲלֻמְנָה נִשְׁתָּא בְּחֲמִישִׁי וְנִבְעֵלְתָּ בְּשֵׁי שְׂאֵם אַתָּה אוֹמַר תִּיבְעַל בְּחֲמִישִׁי לְמַחֵר מִשְׁכִּים לְאוֹמְנוֹתוֹ וְהוֹלֵךְ לוֹ *שְׁקִדוֹ חֲכָמִים עַל תַּקְנַת כְּנוֹת יִשְׂרָאֵל *שִׂיחָא שְׁמַח עֲמָה שְׁלֹשָׁה יָמִים חֲמִישִׁי בִּשְׁבַת וְעֶרֶב שַׁבַּת וּשְׁבַת מֵאִי אִיכָּא בֵּין בְּרַכָּה לְשְׁקִדוֹ אִיכָּא בִּינְיִיחוֹ אֲדָם בְּטַל אִי נָמִי יוֹם טוֹב שַׁחַל לְהִיּוֹת בְּעֶרֶב שַׁבַּת דְּרֵשׁ בַּר קֶפְרָא גְּדוּלִּים מַעֲשֶׂה^א צְדִיקִים יוֹתֵר מִמַּעֲשֶׂה שְׂמִים וְאֵרִץ דְּאִילוֹ כְּמַעֲשֶׂה שְׂמִים וְאֵרִץ כְּתִיב^א אֶף יְדֵי יִסְדָּה אֵרֶץ וְיָמִינִי מִטְּפָחָה שֶׁל צְדִיקִים כְּתִיב^א מִכּוֹן לִשְׁבַתְךָ פַּעֲלָתָהּ *בְּבַלְי אַחַד וְר' חִיָּא שְׁמו^א וְיִבְשֶׁת יִדְיוֹ יִצְרוּ בַּר יִצְחָק יִצְרוּ אֲצַבְעוֹתָיו כְּדִכְתִּיב^א כִּי אֶרְאֶה כְּבִים אֲשֶׁר כּוֹנֵנֶת מִיְּתִיב^א הַשְּׂמִים מִסְּפָרִים דִּקְעָה הִכִּי קָאֻמַּר מַעֲשֶׂה יִדְהֵם שֶׁל צְדִיקִים דְּרֵשׁ בַּר קֶפְרָא מֵאִי דְכְּתִיב^א וַיִּתֵּן תְּהִיָּה לָךְ^א אֲזַנְךָ שְׂאֵם יִשְׁמַע אֲדָם דְּבַר שְׂאִינוֹ הַגִּזְ

מִן גּוֹלָל לְקַבֵּר הַמֵּתָהִיל עַל גִּבִּי שֶׁהִיא
הִלְ עַל גִּבִּי הַשְּׁנִיָּה טָהוֹר מִפְּנֵי שֶׁ
דָּרָךְ שִׁילָה לְפָרִי'ת וּבְתוֹסַפְתָּהּ דִּלְהוֹת
עֲבָרָה הִפְסֵק וְלֹא רָצוּ לְקַבְּרוּ וְנִכְסוּ
הַנָּשִׁים וְקִשְׁרוּ הַחֲבֵל בְּגוֹלָל מִשְׁכּוֹ
הַנָּשִׁים מִצְחוֹן וּקְבֻרָתוֹ הַנָּשִׁים
וְהַלְכוּ הָאֲנָשִׁים וְעָשׂוּ פִסְחִינָן לְעַרְב
מִשְׁמַע שֶׁלֹּא הָיוּ יְכוּלִּין הַנָּשִׁים לְקַבְּרוּ
עַד שֶׁמִּשְׁכּוֹ הָאֲנָשִׁים מִצְחוֹן אֵת הַגּוֹלָל
אֵם גּוֹלָל הָיָה מִצָּהָה לִמָּה לֹא
עָבְדוּהוּ בָּלֵא מִצָּהָה עַד אַחֵר הִפְסֵק
אֵלֶּה וְדָאִי הוּא כְּסוּי אֲרוֹן כְּפִירוֹשׁ
הַקּוֹטֵרֶטֶס וּלְפִי שֶׁהִיא שֶׁל אֶפֶן הִיא
כַּד כָּל כָּךְ **שְׁמֹא** יִשְׁחָט בֶּן
עוֹף. יֵשׁ גּוֹרֵסִים צוֹ עוֹף אֲעִ"ג
לְשַׁבֵּחַ לִשְׁחַט נִקְצָה הִיא דְּכַתִּיב
(שְׁמוֹת 68) מִחֲלָלִי מוֹת יוֹמֵת הִ"נ
הוּא לִשְׁחַט זֶכֶר"י לֵד הַעוֹשֶׂה צוֹ מִלְּאֵכָה
(שֶׁ 68) שׁוֹמֵר שֶׁבֶת מִחֲלָלִי (שְׁמֵי 10)
וּשְׁפִיר גְּרָסִינָן נִמִּי בֶן עוֹף דְּדָרָךְ צִנִּי
אֲדָם לִשְׁחוֹט הַרְבֵּן וְהַקְטָנִים דְּכַתִּיב
(וַיִּקְרָא 4) שְׁנֵי צִנִּי יוֹנֵה וּצְפָרְקָא קִמָּא
דְּקִידוּשִׁין (דָּף 10: וְשֶׁ) אֲמִירָא מִצֵּן
עוֹף מֵה לָּבֵן לָבֵן אֶלָּא שֶׁכֵּן" קִבֵּעַ לוֹ כו':
אֵלֶּה מִעֲתָה יוֹם הַכְּפוּרִים שְׁחָ"ל
לְחַיִּים בְּשָׁנִי בּוֹ. תִּימָה
אֲמִירָא נִקְטוּ יוֹם כְּפוּרִים דִּלָּהּ הוּא
אֵלֶּה לְרַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי דְּכַתֵּב (פִּינְי
דָּף 38.) דֵּ"ד פְּרָקִים צִנֵּה הַמִּדְּבָר
צִנֵּה לְחַבְּרוֹ דְּרָךְ לְהוֹדִיעוֹ אִמָּה
מִכְתָּבִי לִשְׁחוֹט כו' וּכְדַבְּרִי רַבִּי יוֹסִי
הַגָּלִילִי אֶף עַרְב יוֹם הַכְּפוּרִים צִלְלִי
אֲמִירָא לֹא נִקְטוּ חַד מִד' פְּרָקִים דְּהוּ
לְכִ"ע וּ"ל דְּעֲבָרָה יוֹם הַכְּפוּרִים הָיוּ
רָגִילִין לְהַרְצוֹת צַעֲפוֹת וּבְדָגִים
כְּדִשְׁמַע צִבְרָאשִׁית רַבָּה (פִּינְי 68) גִּבִּי
הוּא חִיטָא דְּזֹנִן נוֹנָה כו' מִשּׁוֹ
דְּהוּ יוֹם סְלִיחָה וּכְפָרָה וּצְבָהָה ד' מָד
פְּרָקִים הִיוּ מִרְצִים צִנֵּהוֹת דְּלִיכָא
לְמַגֵּזר שְׁמָא יִשְׁחוֹט:
אִי חֲבִי אֲלֻמְנָה נְמִי תִיבְעָ"ל בַּחֲמוּשִׁי.
פִּי צִשְׁלָמָא אִי הוּא תִנִּי צִצְרִיתָא
דְּבַחּוּלָה וְנִעְלָת בַּחֲמוּשִׁי מִשּׁוֹם
אִיקְרוּרֵי דַעֲמָא כְּדִקְמִיעֵינָא לָן וְלֹא
מִשּׁוֹם צִבְרָה לְדָגִים דִּלָּה חֲשִׁיבָא הוּא
יִיחָא לָן בַּאֲלֻמְנָה דְּנִעְלָת בַּשְּׁשִׁי
מִשּׁוֹם צִבְרָה אֲזַל הַשְׁתָּא דְּטַעֲמָא
דְּבַחּוּלָה מִשּׁוֹם צִבְרָה אֲלֻמְנָה נְמִי
תִּיבְעַל בַּחֲמוּשִׁי:
אִי נְמִי מוּשׁוֹם שְׁקִדּוֹ. וּלֹא"ת וְהִכִּי
מִנִּי לְמִימָר מִשּׁוֹם שְׁקִדּוֹ הֵא
צִצְרִיתָא קִתְּנִי צִהִידִי מִשּׁוֹם צִבְרָה
וּ"ל לְהֵאֵי שִׁינְיָא הוּא פִּירוֹשׁ
הַצִּרִיתָא הִכִּי אֲלֻמְנָה נִשְׁאֵת בַּחֲמוּשִׁי
וְנִעְלָת בַּשְּׁשִׁי פִּי מִשּׁוֹם שְׁקִדּוֹ כִּמוֹ
שִׁמְפּוּרֵשׁ צִצְרִיתָא אַחֲרָת וּלֹא"ת מִשּׁוֹם
צִבְרָה דְּלָגִים הִיא לֶחֶס לְהֵינִי תִקְנָת
שְׁקִדּוֹ לֹא חֲשׂוֹ כֵךְ הוּאִיל וְנִשְׁשִׁי
נְמִי נֶאֱמָרָה צִבְרָה לְאֲדָם:

מאי איזא בין ברכה לשקדו.
אע"ג דמשום ברכה לא
מיקרי עזריינא מכל מקום צעי למה
לי טעמא דברכה אי גמי צעי מאי

זה

מסורת הש"ס
עם הוספות

תר אוצר החכ

כתובות דף ה

תעב

מעשה רקת

הלכות שבת פכ"ט כח - פ"ל ד

מרכבת המשנה

פ"ד ד' אסור לקבוע סעודה וכו'. עיין בהשגות וזמ"מ וכו"מ וצירושלמי פ"ק דכמוצות ח"ן ושאין בער"ש מפני כבוד שבת ומפרש רבנו דמוחך שהוא טרוד במשחה ושמחה ימעט בכבוד שבת וה"ה לכל סעודה של משה וכו"ה פ"י הרשב"א בארצע שיטות בשם גאון הק' עובדא דשמי משפחות שזמסקת גיטין. ומיהו סובר רבנו דלפילי סעודה ללא של שמה ^{עובדא דשמי} ח"ן קובעין אע"ג דקיי"ל כר' יוסי בר'ש פ' ערבי פסחים דמוחר לאכול עד שחשך:

כח יו"ט ש"ח וכו'. חולין דף כ"ו מומרא דר' זירא כלשון רבינו ופירש רש"י סדר הבדלות האמורות בתורה וכו' ולהבדיל בין הקדש ויבדל בין האור וצין המשך ואבדיל אחכם מן העמים וצין יום השביעי וכו' היינו צין קדש לחול ומשום דבעי למימר מעין חתימתה סמוך לחתימתה ע"כ.

כט וַלֵּמָּה מְבָרְכִים וְכו' מַפְנֵי שֶׁהִנֵּפֶשׁ דְּרֹאבֶּת
 לַיִּצְיָאֵת שַׁבָּת. נִרְאֶה לְרִצְנוֹ סָבּוֹר לֵאלֹ
 גֶּפֶשׁ יִתִּירָה מִמֶּשׁ הָיָא אֲלֵא שִׁמְחַת הַנֶּפֶשׁ
 הַמִּיתוּסָפָה זֶה מִחֻמַּת עוֹנֵג שָׂגָה וּבִמְסַכֶּת סוֹפְרִים
 פֶּרֶק י"ז אֵיתָא גַבִּי אֲנָשִׁי מַעֲמֵד צַעֲרָה שָׂגָה
 וּבִמְוֹלָ"שׁ לֹא הָיוּ מִתְעַנִּים מִפְּנֵי כְבוֹד הַשָּׂגָה וּי"א
 בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת צַעֲרָה שָׂגָה מִיתוּסָפָה נִשְׁמָה יִתִּירָה
 לְיִשְׂרָאֵל וְאַחֲרָה נוֹטְלִים אוֹתָהּ הֵימֶנוּ וְכו' ע"כ.
 וּמִדֻּקָּתָהּ וְאַחֲרָה נוֹטְלִים אוֹתָהּ הֵימֶנוּ מִשְׁמַע שֶׁאֵי
 נֶפֶשׁ יִתִּירָה מִמֶּשׁ וְאִילוּ לְדַבְּרֵי רִצְנוֹ לֹא שִׁיךְ
 לומר לָשׁוֹן נְטִילָה דִּמְמִילָא נִפְקָא לָהּ וְאִלּוּא וִישׁ
 לֵישׁב דְּוִרָ"ק.

פ"א א ד' דברים וכו'. בכמה מקומות הזכר לשמור וזכור כדיצור אחד נאמרו ואפשר שלכוונה זו לא קידר הנצי"ה הכבוד והעונג זה אחד זה או שניהם בשם אחד ודו"ק.

ב זה שאמרו חכמים וכו'. היינו מנהגו של רבי יהודה בר אלעאי בשבת דף כ"ה ואמרו שם שאינו רשות אלא מזה. ומ"ש שחכמים הראשונים היו מתעטפין וכו' שם דף קי"ט רבי חנינא הוא מתעטף וקאי אפניא דמעלי שבתא וכו'.

ג ומכבוד השבת וכו'. שם דף ק"יג ופרש"י
ישלשל בצגדיו כלפי מטה שיראו ארוכים היא
מידת עשירים היושבים בציתם ואין צריכים לסלק
בגדיהם מן הארץ בשביל מלאכה וכדו שבת הוא
ע"כ. ומקנת עזרא שכתב רבינו נתבאר בצ"ק דף
פ"ג.

ד אסור לקבוע מעודה וכו'. גיטין דף ל"ח
ופקחים דף ל"ט וזיאר הרב המגיד ז"ל דעת

להתחיל וגם זה מט' שעות ולמעלה יש להמנע ודקי'ל כרבי יוסי דאמר אוכל והולך ע
עיי"ש והרב מגן דוד [ט"ז] ז"ל כתב דרך אחר בדברי רבינו ודבריו מגומגמים והעיר
אסור לקבוע וצמ"ש הרה"מ הוא מסורץ ומרן ז"ל ג"כ הביא לו סמוכות מההיא דפסת
עוז

לחם יהודה

ותולקוה ג' הו'יאח ו'ציו מן הסבא ודעת הראש"ד ו"ל משמע שגא' להשי' על חקוקה א' וס"ל דאין כל היום בכלל האיסור אלא דווקא מן המנחה ולמעלה ולסבבתו הך דשמי משפחות דאחד קבעה סעודהם בערב שבת ונעקרה פ"י מן המנחה ולמעלה והיינו דבלא קביעות כל היום מותר עד שתחשך דק"ל כר' יוסי ודלא כנראה מהבנת מרן כ"מ שהראש"ד בא להחמיר מחלוצ דוק:

פ"ד עיי' בהשגת הראב"ד ז"ל ומ"ש המ"מ ז"ל וכלל הבגות בדעת רבינו דג' חלוקות הן סעודה שאינו רגיל בה בימות החול כל היום אסור והיינו הך דשמי משפחות ולאכול בלא קביעות כל היום מותר עד שתחשך ולקבוע סעודה שרגיל בה בחול אע"ג דלזין זה אסור מזה לימנע מומן מנחה קטנה שהוא מט' שעות וכדון ערב הפסק בלא קביעות שביאר רבינו בפ"ו מהל' חמץ ומזה

יְדֵי אֱלֹהִים

בשבת ולא אמרו שיהיו מכבדים לצורך שבת מפני שלא היתה התקנה שעב"פ יכבסו בכל יום ה' אלא שכל שיצטרכו לכבס לא יכבסו ביום אחר מן השבוע אלא ביום ה' כדי שילבש נקי ביום השבת.

פ"ג ג יעזרא תיקן שיהיו העם מכבדים בהמיושי בשבת מפני כבוד השבת. הכי איתא בפרק מרובה דף פ"ב גבי עשרה תקנות שתיקן עזרא וזו אחת מהם שיהיו מכבדים וכו' ואמרו בגמ' מפני כבוד שבת ונראה דהא דנקט שיהיו מכבדים בה'

מרכבת המשנה (אלפנדרי)

רגיל בה כימות החול אבל סעודה שרגיל בה כימות החול אפילו בקביעות שרי כל היום שמפני כבוד השבת ראוי שימנע סעודה מלקבוע סעודה אפי' הרגיל בה בחול מט' שעות ולמעלה ומש' ולאכול ולשתות בלי קביעת אפי' סעודה שרגיל בה בחול נראה לי שצ"ל אפי' סעודה שאינו רגיל בה בחול ובסעודה שרגיל בה אפילו בקביעות שרי דהא לא אסר אלא סעודה שאינו רגיל ובקביעות עד כאן מצאתי כתוב להרב מהר"י הכהן ז"ל ועייין בספר מלכ"י בקדש דף ר' ע"ג.

כח במ"מ. והמנהג שלא לברך וכו'. נ"ב גינת ורדים חלק או"ח כלל א' סי"ח ועיי' מ"ש בספרי יד אהרן סימן תצ"א בהגהת ב"י.

פ"ה דבמ"מ. ונראה מלשון רבינו שסעודה וכו'. נ"ב נראה דקשיא ליה בלשון רבינו ז"ל דבתחלה כתב אסור לקבוע סעודה בערב שבת משמע שכל היום בכלל האיסור ואחר כך כתב ואע"פ כן מכבוד השבת שימנע עין המנחה ולמעלה מלקבוע סעודה משמע דכל היום שרי לקבוע סעודה על כן הוצרך הרב המגיד ז"ל לחלק ולומר דמה שאסר לקבוע סעודה כל היום היינו דווקא סעודה שאינו

פּרִי הָאָדָמָה

ר"ל דמה שהוא אסור הוא דוקא בקציעות וגם סעודה שאינו רגיל דהיינו סעודה גדולה אבל בלי קציעות או אפילו ע"י קציעות אם הוא סעודה שרגיל ר"ל קטנה שרגיל בכל יום מותר וזהו שכתב הא"ח ו"ל אכלו ולשמות ר"ל אפילו מאכלים ומינים הרבה שאינו רגיל בהם בכל יום כל שהוא בלי קציעות סעודה אפילו סעודה שרגיל וכו' ר"ל בלי קציעות כלל אפילו קציעות דסעודה קטנה שרגיל במסו דיש ג"כ חילוק בין קציעות לקציעות ולסעודה גדולה קציעות שלה גדול בהכנה והזמנה רבה משא"כ בסעודה קטנה דרגיל בה בכל יום שאינו צריך קציעות גדול לכן כתב דמה שמותר לאכול וכו' ור"ל אפילו מינים הרבה במה שאינו רגיל בכל יום היינו דוקא בלי קציעות כלל לא מביעין קציעות גדול של סעודה גדולה אלא אפילו קציעות של סעודה קטנה שרגיל צריך שלא יהיה אפילו אותו קציעות ואזי מותר כל היס להחמיר עליו ו"ש מרן בשו"ע או"ח סימן רמ"ט סעי' ב' ולאכול ולשמות בלי קציעות סעודה אפילו סעודה שרגיל בה בחול מותר להחמיר וכו' יע"ש ועיין בס' מרכבת המשנה שכתב שהא' אפילו הוא ט"ס.

כט ולמה מברכין על הבשמים במוצאי שבת וכו' ומשיבים אותה בריה טוב. נ"ב ע"פ
מ"ש מרן בשו"ע א"ח סי' רנ"ו דמי שאינו מריח אינו מברך (ואם) [אלא אם] כן מתכוון
להוציא בם ימים הקטנים שהגיעו לחנוך או להוציא מי שאינו יודע ועיין מ"ש שם ה"ט דחולק אבל
בריה חזק מדבריה גופו עיין במגן אברהם ז"ל שם והלק"ח ח"ב סימן קפ"ג דמברך משום הגאח
נפסד לאסוקי אם יש לו מילה דאינו עולה הריח למות דלא יברך ומי שהבדיל וזא להוציא ידי אחרים
פסעו י"ב ע"ש.

פ"ד ד' אסור לקבוע סעודה וכו'. כח הרב המגיד ונראה מלשון רבינו שסעודה ומשתה שאינו רגיל אסור לעשותו בערב שבת וכל היום בכלל האיסור והוכיח כן ממימרה דגיטין וכו' ור"ל מדאמרין שם אמת קצתהו בע"ש ואמת בשבת וכו' ונראה לסעודה קדמנה בע"ש דאסור היא כמו סעודה ששבת דהיינו סעודה שאינה רגיל כן בחול דהיינו סעודה גדולה דמיני מכלכלים וכו' וכבד עוד ואחלו וישמות בלא קביעות סעודה רגילה סעודה שרגיל בחול כל היום מותר להשתה וכו'.

כתובות דף ה

שואל פרק שלשה ועשרים שבת קנ.

עין משפט
נר מצוה

כב ה' מו' פכ"ד מהל' שבת הלכה י' סמוג
 לאתן סה טור שו"ע או"ח
 סימן זו סעיף ב:
כג ה' מו' פכ"ד סס
 הלכה ג סמוג סס טור
 שו"ע או"ח סימן זו סעיף
 א וס' זו סעיף ה:
כד ד' מ"ח פ"ו סס הל"א
 סימן סס:
כה ה' מו' פכ"ד סס
 הל"א וסמוג סס טור
 שו"ע או"ח סימן זו סעיף
 ז:

כ"ו ו' מ"י פ"ג מהלכות
 ק"ש הלכה טו סמו
 עשין יח טור שו"ע אר"ם
 סימן עה סעיף ד'
 כ"ז ז' מ"י פכ"ד
 מהלכות שבת הלכה
 סמוג לארין סה טו"ש אר"ם
 סימן עה סעיף ו'
 כ"ח ח' מ"י פכ"ג
 שבת הלכה סמוג סס
 טור שו"ע אר"ם סימן שז
 סעיף ו':

דבינו חננאל

[illegible]

ליקומי רע"י

[illegible]

מה יי' הוא וזה יי' חבירו. ואם תאמר וימאס דלצירו היינו דלמר ליה שפיר יי' פועלים למח' וי"ל דל"כ מאי איריא חבירו אפי' יהא נמי לא מצי למימר אשכח פועלים למח' דעד כאן לא קאמר רב יהודה אמר שמואל^א מותר לאדם לומר לחבירו לכך פטוי אני הולך למחר הולך אלך משום דשמי יי' שריגני הולך לא לאו הכי לא:

ורבי יהושע בן קרחה דא. יס
מפרש^ל דר"ע קריי קרחה
שהי קרם דמתניא צפרק בתרא
דבביות (דף וסח) אמר בן עזאי
כל תמני יומין דרשן לפני קבלית
השום חוק מן הקרם הזה ואומר שזה
היה ר"ע וזה לו בן ששמו יהושע
כלמא צפרק קמא דטעיות * ח"ל ר'
יהושע בנו של ר"ע ואין נראה
לר"ע דמה שקראו בן עזאי לר"ע
קרם צדיחותא צעלמא ח"ץ לנו
לקרואו בן כל שעה דלשון גנות הוא

שנא' ענה קרח ענה קרח (מלכים א' אחרת) נמי לקמן (דף קנב) חזל לא היהוהו דזקוקי לרי' יהושע ר' קרחה מהבא לקרחינהא כמה הוי הרי שהיה מנגה חזומו על שהיה קרח ועודו חזרי' צמליה פרח צמחא (דף מה) שאל רבי את רבי יהושע בן קרחה מה הארכת ימים סי' א"ל רבי צבנני א"ל יהי רצון שתגיע לחצי ימי ואי ר' יהושע בן קרחה בנו של ר"ע והא שיעט ע"ז דלא נפול ר' קרח צמח צמח עז שזקבל עליו לטעוק בתורה ואז היה בן מ' דמציא בטרוף ספרי מ' שנה שימש ח"ס מ' שנה פירנס את ישראל וכל ימיו ק"ב שנה ואחר' קדשוניא פרח צמחא (דף עג:) עד שלח מת ר"ע נזר רבי ואפליי נזר ר' יהושע בשנה ראשונה שנשאה לא נשאר על אס פ' שנים חמש' ורבי יהושע שצריך אחת רבי חסיה בן ק"מ שנים לכל הפחות צמחות מע' שנה לא היה מצריכו ואפי' רבי לכל הפחות בן ס' ואי' לא היה מצריכו רק מ' שנים ועוד נראה שלא נשאר עד עסקס בן דב שהיה סרי ומהי סרי שצין נמצא כשהיה רבי יהושע בן קרחה בן ק"מ היה רבי יוסה מחצי ימיו נלך נראה לר"ת דלא חזי רבי היה אלא איניש חסדינה היה ששמו וקרחה הוא שם איש כמו קרח ויעל' ר' רבנא חולד' ר' יהושע

ליקומי רע"י

[illegible]

מדות. מעות ודינרי זהב וזהב: ורבו יתירה וחספת. ל' לאמר וחזר למלכותו היה משמחה בן ומהו החסופת שקשר חנן גדול נחש גדול בראשו של ארי כמין אפסר: מרתני' ל' ישובור אדם פועלים. דכחצי (ישיה נח) ממלוא חפץ: ו' לאמר

144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538
 539
 540
 541
 542
 543
 544
 545
 546
 547
 548
 549
 550
 551
 552
 553
 554
 555
 556
 557
 558
 559
 560
 561
 562
 563
 564
 565
 566
 567
 568
 569
 570
 571
 572
 573
 574
 575
 576
 577
 578
 579
 580
 581
 582
 583
 584
 585
 586
 587
 588
 589
 590
 591
 592
 593
 594
 595
 596
 597
 598
 599
 600
 601
 602
 603
 604
 605
 606
 607
 608
 609
 610
 611
 612
 613
 614
 615
 616
 617
 618
 619
 620
 621
 622
 623
 624
 625
 626
 627
 628
 629
 630
 631
 632
 633
 634
 635
 636
 637
 638
 639
 640
 641
 642
 643
 644
 645
 646
 647
 648
 649
 650
 651
 652
 653
 654
 655

גִּבְמִי מֵאֵי שָׁנָה כֹּחַ וּפְסִיחוֹת לְדִוָּן
לְהַמְרָא לֹא יִסְבֹּר הִיא לֹא יֵאמַר לְחַבְרִי
הַלֵּא יִסְרָחֵל הוּא כְּמוֹתוֹ וְשֵׁן אִמִּי
לְחִמְהוֹרָה: אִמְרִיהָ לְחַבְרִי שְׂוֹתָ וּמְנִי
לְחִמְהוֹרָה דְּרִי לְחִמְהוֹרָה: וְכִּי שָׁנָה לְבָרָה
לְחִין לְחִמְהוֹרָה לֹא כִּנָּה: הָא קמ"ח.
מְשֻׁנָּה: יְמִירָה בְּהִדְלָה הוּא דִלְהָ לִינָה
לְהִיא אֲבָל כְּתֻמָּה גִּבְמִי לִיָּה לְחִמְהוֹרָה:
וְהִמְרָה: מְשֻׁנָּה גִּבְמִי לִיָּה לְחִמְהוֹרָה
לְעִרְבָא לְעִרְבָא אֲשֶׁר תִּבְנֶה אֲלֵי לְכַסְתְּחָן
וְשִׁנְיָן יְהוֹשֻׁעַ שְׁעַל מִנְתָּ לְשׁוֹכְרִי
לְפִתְעוֹתָיו וְהוּא מְדַבְּרִי וְכִין לִדְלָה מְפִסָּה
בְּהִדְלָה שְׂרִי כְּמִדְּפִסָּה שְׁעֻמָּה לְקִמְן
דְּבִרֹר אֲסוּר הִירֹס מוֹמֵר: מוֹמֵר
לְהִרְדָּה: בְּדַבְרֵי מוֹרֵה: וְהִיא מְחַנֵּךְ
קוֹדֵשׁ: וְלֹא כְּתִיב מִיָּה דְבִר אֲלֵל
מִמָּקוֹם חִינְיָחֵל תִּהְיֶה בְּקִדּוּשָׁה וְשֻׁמָּה
וְשִׁנְיָן יְהוֹשֻׁעַ מְהִרְבֵּי מְהִרְבֵּי
מוֹרֵה: עֲרוֹת דְּבִר: אֲלֵמָה לֹא אֲסוּר
לְהִיא אֲלֵל בְּשַׁעַת דְּבִר: הִיא בְּדִבְרֵי
וְהִיא בְּשַׁעַת דְּבִר: וְהִיא בְּשַׁעַת דְּבִר:

[illegible]

מסורת הש"ס
עם הוספות

(א) ע"י חוס' נלקמ' פ"ט
 [מבשר] (ב) (א) ו[א]ר[א]
 ד"ה: טעמ' ש' ב"ק פ"ט
 ד"מ [א] (ג) (א) ו[א]
 [חוספ' פ"מ] (ד) לעיל
 ק"ה: (ה) מברכות (ו)
 (ז) שם ד"ה: לעיל מ"ה
 קרישין ל"ה ע"י מ"ה
 וצמח ק"ה: ג' ב"ק פ"ט
 פ"ט, (ח) מברכות ה"ה
 (ט) לעיל ק"ה: [חוספ']
 פ"ט (י) וקרא י' ד"ה
 (ל) לעיל ד"ה ק"ה
 מ' לקמ' עמוד ה'
 (א) (ק"ה) [א] (ב) [מבשר]
 ק"ה: ופי' ש' וצמח
 ד"ה: פ"ט, (ג) [עו]פ'
 מ' מברכות מ' ד"ה עו"פ'
 ומו' ב"ב ק"ה: ד"ה
 ומנו וחוס' פסחים ק"ה:
 ד"ה לעיל

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אומר וכו'
לפי שהוא רוצה לעשות
אותה מלאכה ואינו
(ב) ד"ה ואמר רבי
אלעזר וכו' וא"ת מה צריך
לאתוי מילתא דרבי
אלעזר ה"ל לאתוי:

גליון הש"ס

גמ' חבר גברי. עי
סוכה דף לט ע"א חוס'
ד"ה הלוקח. [מכח"ע
ערוצין דף [לכ] ע"א
בחוס' ד"ה האומר וכו']:
ועי' מג"א סימן תק ס"ק
:ג

תורה אור השלם

(א) בַּהּ זִמְנָא מְרַעֵה
וְיִתֵּב עַל יְלִיקָר
מְלֻכּוּתֵי הָרִי' הוּא יְרֵיב
עַל וְלִי מְרַבְרֵי וְנִרְבְּנֵי
יְהֻזָּבָב וְעַל מְלֻכּוּתֵי
הַתְּבוּנָה יִרְבּוּ יִתְרֵי
הַקּוֹסֶפֶת לִי: (דְּמַסָּל דִּי, ע'ג)

(ב) וְעַתָּה אֲנֹכִי נִתְתִּי
אֶת כָּל הָאֲדָרָצוֹת הָאֵלֶּיךָ
בְּיָד נְגִידֵיכֶם אֲצֵר מִלֵּךְ
כִּי עֲבַדְתִּי אֶת מֶלֶךְ
הַשָּׁרָה: (ג) אֲנִי אֶת מֶלֶךְ
הַשָּׁרָה: (ד) וְיִתְּנֵהוּ לִי
לְעֹבְדִי: (וְיִתְּנֵהוּ, ב' ו')

(ג) אם תשיב משבת
הגזל עשות הפצד
יום קדש וקראת
לשבת ענני לקדש
מקדש וכברתו מעשית
הדבד ממוצא הפצד
ודבר דבר: [ישעיה ג' טז]

(ד) פי' אלקיך מתהלך
בקרב מיתך להצילך
ולתת אידך וללא
ותיה מהנדש קדש
יאה קד ערות דבר
ושב מאתריך:

(ה) ותענבה על פלגיהם אשר בשר המורים בשרם וזמות סוסים וקמתם: (ויקרא כג, ב)

(ו) ויזקה שם וקפת את השמקה וישמו על שכם שניהם וילכדו אהרנית ויבסו את עזרת אביהם ויגדיהם אהרנית ועזרת אביהם לא ראו: (בראשית ט, כג)

הגהות וציונים

ח צ"ל **הבא** (וכן)
העתיק המהרש"א
בח"א: **ב** מחקו המה
בכתובות ובדפוסו ובריי
הקושיא של "ודיבור מ
קרא: **ו** [צ"ל **מילך**
עור חשב] בס"י מה
בר"ה של רש"י של **מ**
כמו "מה לך" (משאת
מ

רצו יאושע בן קנזסה לייטן פון של ר"ע כדגרטקין האס (שעצמו ו.) אמר לו ר' יאושע צו של ר"ע (במדרשו נה. וצו בתיסן כאן ויש). ודבר דבר. אלף יאה דערן של שנת דערנער פון חול גנון מקח וממכר וזשעטות וזשעטות (בתיסן). דרדור מותר. להסיר עליו כן וכן ילולות אזי ארזר להלואי על שדה ו (עליו קצו). (המשך בעמוד 11)

[illegible]

כתובות דף ה

מ"ו מגן דוד

למחזור משמע דכלא קאָן יאָ אַיסור בכל גווי כמו באגרות: (ד) דיש מקליץ וכו' - וסייט צעל הסיפור, וכבר כ' רמ"א לעיל דיש לסחמניר וכן עיקר כי הוא יחיד נגד רבים וכן מסיק מו"ח ז"ל. כחב ב"י בשם הגמ"ר חז"ל כחב עוד שם בשם ראב"י דלמירע לעכ"ס כדאורייתא נמי לא אסירא אלא כדבר

א"ח שז הלכות שבת

כמו באגרת: (ד) דים מוקלין
לעיל דים להחמיר וכן עיקר כי
כחז ב"י בשם הגמ"ר ח"ל כחז
ורוריתא נמי לא אסירי אלא כדכר

מען אברדעם גי

רמז

אָר (°) כּמִשׁ ס' שִׁי סִיד פִּכִּד הַמִּמֶּה
רֶס בְּרַמְבֵּס מִקְלָה חוּלִי הוּ מוֹסַר (פִּי)
וּ וְלֹא הוּ יִיסֶה לֹרֶךְ רַבֵּה אָבֵל מוֹדְרִי
לֵאזֵל אֶס הִיֶּה מוֹלֵחַ חוּלֵה הוּא בַחֲזוֹן

באר דגולה

הם נשם החום' בגימט' פ' וכו' כ' נשם קין מ' שם רב למי בפירוש המושב ע' רמב"ם בפכ"ד פ' שבת שם ל' שם בחוסמות ופ' ק' סור' ורמ"י שם ר' שם וברמ"ז שם ש' שם

עצרת זקנים

וְכֵן מוֹתָר לִי כו'. וְכֵן מוֹתָר לְכַתְּשִׁי
בְּמוֹתָר הַתְּחוּם וְלִילֵךְ בְּלִילָה שֶׁם כִּתּוּב
שֶׁשֶׁם כֵּן לֹד הִיתָר לַעֲשׂוֹתוֹ הַיּוֹם עַל יְדֵי
בִּירְגָמָן :

יד אפרים

[illegible][illegible][illegible][illegible][illegible]

ג. שאמרו בספ"כ ד"ו"ט חמיתר בקיל עינן
משום חולך דמוסר גס שקות גמור וע'

צדמת

מִן הַיָּמִים הַהֵם לְיִשְׂרָאֵל לֹמֵךְ לַעֲבוּרִים לַעֲשׂוֹתוֹ
לְמָקוֹם שֶׁמִּתְחַלֵּץ לָאֵין וְהִיא מִקְצֵת הַגֶּגֶז
וְהַהֲבָנִים יְכוּדִים לְכֶנֶס שֶׁם לִישָׁא

מחצית
the half

הוא ידע שיש לו חובות, ושהוא צריך להחזיר אותן. הוא ידע שיש לו חובות, ושהוא צריך להחזיר אותן. הוא ידע שיש לו חובות, ושהוא צריך להחזיר אותן.

[illegible][illegible][illegible]

(ו) ודוקא שגדין שזר כר' . בראש פסוק
כלום לאלו אבד כיון דהשבתן הים לנורק
שמה בכך ח"מ יש לנחות מזה מלך
אל דוקא כל' זה מותר לכל אבד לומר
(ז) בורגין סי' קס"ב שומרים שכל
הכסות שכלן מיידי חלינו אין שם
יס כר' קס"ב אפי' בתוך הכסות נמי אבד
לומר

יטב

לפי' אין שם בודגין אלא כיון שכל למד' סיפור
הוא למעט משהו דקבעי למתני וכן אמר להאשך
ופשיטא דלפי' דבר שיש בו סיפור נכבד אמר

100

לכאורה שאלת ה"ח"כ עיקר עקירה זו היא דרבנן וזו מצוה כ"י שישאר דכהנים כמסמך זה ברור ונ

השקל

[illegible]

הודפס מאתר אוצר החכמה

שלחן ערוך <הרגיל> - ב או"ח ב / קארו, יוסף בן אפרים {עמוד 116} (2864)

זאת

בראשית

ליעקב

זו

- ומתוך כך רואים את כל מסכתא נזיר, כאשר רואים תאנה של א"י רואים את השיעור של כגרוגרת להוצאת שבת ומתוך כך רואים את כל מסכתא שבת, כאשר רואים זית של א"י רואים את השיעור הכללי של כזית - והרי מתוך כך רואים את כל התורה כולה, וכן כאשר רואים רמון של א"י רואים את השיעור של ניקב כמוציא רמון בכלים - ומתוך כך רואים את כל מסכתא כלים, כשרואים דבש תמרים רואים את השיעור של ככותבת ליוה"כ - ומתוך כך רואים את כל פרק יום הכיפורים דמסכתא יומא. נמצינו למדים שפירות א"י הם יצירות של תורה (באדיש: "תורהדיק פֿרעדיקטען"), והשימוש של אכילתם הוא בבחינת "עוד זאת ישמשו". כלומר שבא"י בולט יסוד זה של היצירה, שהכל הוא לתכלית של תורה ומצוות, והשימוש הטבעי שלהם הוא בבחינה של "עוד זאת ישמשו".

ועד"ז מצינו בגמ' (כתובות ה' ב' ומנחות י"א א') "זו זרת זו קמיצה זו אמה זו אצבע זה גודל", וברש"י: "זו זרת - מן הקטנה מודדין זרת של חושן. זו קמיצה - מאצבע שאצל הקטנה מתחילין לקמץ, חופה שלש אצבעות על פס ידו הקמיצה והאמה והאצבע וקומץ. זו אמה - מהגדולה מודדין אמת בנין ואמת כלים. זו אצבע - למתן דמים של חטאת, דכתיב ביה באצבעו, זה גודל - לבוהן יד דאהרן ודמצורע". וביאור הק' מילתא הוא כנ"ל דוהי יצירתם וזהו

עצם מהותם של האצבעות, שהם משמשים למצוות ולעבודות המקדש, דאצבע קרויה "קמיצה" משום שהיא חפצא של עבודת הקמיצה, והזרת חפצא למדוד בו את החושן, וכן האמה והאצבע והגודל, שהם חפצא של עבודות המקדש, והשימוש הרגיל של האצבעות הוא בבחינת "עוד זאת ישמשו" ודוק.

נמצינו למדים שכל המערכה של תרי"ג מצוות מפרשת את התכלית של כל תנועה, של כל כח ושל כל אבר של האדם, אילולי מצות תפילין לא היינו יודעים לשם מה באה ונוצרה ונבראה היר, זו היא ההסתכלות של תורה על הבריאה. כך צריך לראות גם את כל הענינים וכל המאורעות שבעולם. וכד' הביה"ל שלא באו המצוות משום יצי"מ אלא יצי"מ באה בגלל המצוות, שהמצוות הם בעצם, מחמת עצמיות רצונו ית', ואינם תלויות בשום סיבות ומאורעות, אלא שכל המאורעות באות מחמת המצוה. וכ"ה ברש"י (שמות י"ג ח') "בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים, בעבור שאקיים מצוותיו פסח מצה ומרור הללו", וכ"ה באבן עזרא שם. וה"ל מרנא הגר"ח הלוי זצוקללה"ה אומר שרציחה היא סכנה לעולם משום שבתורה יש איסור רציחה, ואסתכל באורייתא וברא עלמא. ועיין ירושלמי מוע"ק (פ"ג ה"ה) "על כל המתים אינו מגלה את לבו אלא על אביו ועל אמו דברי רבי מאיר רבי שמואל בשם רבי אבדמי בר תנחום מפני

זמן	זאת	בראשית	ליעקב
שבטלת ממנו מצות כבוד, ויש ללמוד מזה שכל המציאות הטבעית העולמית, של אב ואם, באה מחמת המצוה של כיבוד אב ואם [שו"ר כן בשם מרנא	מוהר"י זצוקללה"ה ממיר]. עיקר התכלית של כל יצירה ושל כל מאורע - תורה ומצוות, וכל יתר השימושים הם בגדר "עוד זאת ישמשו".		

נעשה אדם בצלמנו כדמותנו וירדו בדגת הים ובעוף השמים ובבהמה ובכל הארץ ובכל הרמש הרמש על הארץ (שם כו).

הממשלה והכבישה של האדם על כל הנבראים, ולפיכך אך הצדיקים אשר מדרגת צלם האלקים שבהם משומרת היא בשלימותה וטהרתה הם היכולים להשתמש במלא הכח של ממשלה זו. והיינו דכתיב במדרגת הצלם: "ויאמר אלקים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו וירדו בדגת הים ובעוף השמים ובבהמה ובכל הארץ ובכל הרמש הרומש על הארץ", כלומר דברכת "וירדו" באה היא מכחה של הבריאה בצלם ודמות. וכן כתיב להלן שם (פסוק כ"ז): "ויברא אלקים את האדם בצלמו בצלם אלקים ברא אותו וגו' ויאמר להם אלקים פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשוה וירדו בדגת הים ובעוף השמים ובכל חיה הרומשת על הארץ". והן הן דבריהם ז"ל "אם זכה יִרְדּוּ ואם לאו יִרְדּוּ את שיהיה בצלמנו כדמותנו וירדו את שאינו בצלמנו כדמותנו וירדו". וכן אז"ל (שבת קנ"א ב'): "אין חיה שולטת באדם עד שנדמה לה כבהמה שנאמר אדם ביקר בל ילין נמשל כבהמות נדמו". ופירש"י: "מי שחיה מושלת בו בידוע

וברש"י וירדו בדגת הים, יש בלשון הזה לשון ירדוי ולשון ירידה זכה רודה בחיות ובהמות לא זכה נעשה ירוד לפנייהם והחיה מושלת בו". ובמדרש רבה בראשית פרשה ח' פיסקא י"ב "וירדו בדגת הים אמר רבי חנינא אם זכה יִרְדּוּ ואם לאו יִרְדּוּ אמר רבי יעקב דכפר חנין את שהוא בצלמנו כדמותנו וירדו את שאינו בצלמנו כדמותנו וירדו". וגראה הביאור בזה (עין פי' עין יוסף ומתנות כהונה) על פי מה דכתיב (תהלים ח' ו-י) "ותחסרהו מעט מאלקים וכבוד והדר תעטרהו. תמשילהו במעשי ידיך כל שתה תחת רגליו", ופירש"י: "שנתת כח ביהושע להדמים החמה וליכש את הירדן במשה לקרוע מי ים סוף ולעלות למרום ובאליהו להחיות את המת", והיינו דכחם של צדיקים אלו לשנות את טבע הבריאה יסודו בכח הממשלה של האדם על הבריאה, "תמשילהו במעשי ידיך כל שתה תחת רגליו", אלא שכיון שכח זה מצלם האלקים שבו הוא בא, דמכח ה"וכבוד וההדר תעטרהו" נובעים כחות

תפתח ארץ וגו' אני ה' בראתיו בראתים לא נאמר אלא בראתיו משמע דשוה לבריאת שמים וארץ והכא קאמר בסמוך דמטר נקרא מעשה צדיקים א"כ משמע הכא דעדיפא. וצ"ל דהתם קאמר כשניה' יחד והכא קאמר דעדיף מכל אחד לבדו. אך יותר נראה כוונתם הא דקאמר בר קפרא יותר ממעשה שמים וארץ היינו ממעשה שניהם דאמרין בסוטה דף ל"ד גבי אשכול וגמירי דכל טונא וכו' כתבו שם התוס' דלא דמי חד לתרי ע"ש. א"כ הכא נמי כשאדם עושה בידיו ובכל יד עושה מעשה אחר ואינו מסייע בידו אחת לחברתה אף מעשה שתיהן לא עדיף כל כך כמו שאדם עושה בשתי ידים מעשה אחת ומסייעין זו לזו. וכה"ג אמרו חז"ל אינן דומין רבים עושין למועטים עושין. א"כ ה"נ מעשה שמים וארץ כל אחת נעשה כביכול ביד אחת וממילא דשניהם אינם שקולים כמעשה הצדיקים שהם שתי ידים כאחת. ולפ"ז הא דקאמר גדול יום הגשמים כיום שנבראו בו שמים וארץ לאו דוקא אלא עדיף שהרי הגשם יש בו שתי ידים כאחת. ואפשר לפרש דקאי על יום הששי לפמ"ש רש"י ז"ל ב' בראשית שבכל יום מיום שני ואילך ה' בו או מן השמים או מן הארץ אבל ביום ששי נברא האדם שיש בו מן השמים ומן הארץ. ופירש עוד בפסוק ואדם אין לעבוד את האדמה שלא ה' הגשם יורד עד יום הששי שהתפלל אדם וירדו גשמים הרי דיום ו' ה' יום הגשמים ונעשה ע"י מעשה ידיו של הקב"ה שהוא מעשה הצדיק' וזהו דקאמר שכל יום הגשמים הוא כיום ו' שנברא בו אדם הכולל שמים וארץ. וזהו דמסיים בראתים לא נאמר אלא בראתיו רצה לומר שאדם כולל שניהן לכך נאמר בלשון יחיד. שוב ראיתי בעין יעקב בפירוש הרי"ף שם שכתב ג"כ דקאי על יום ששי ושמיחתי שכוונתי לדעתו ז"ל ולפ"ז יש להבין קצת סמיכות דברי בר קפרא הואיל ואמר דנבעל' בששי משום דברכ' דאדם עדיפא היינו משום שהוא כללות שמים וארץ סמוך אבתריה דגדולים מעשה הצדיקים שהם ג"כ כללות שמים וארץ והוא ע"י המשכן שגורם להשראת שכינה בישראל ממקדש של מעלה למקדש של מטה וק"ל. והנה מהרש"א ז"ל האיר עינינו באגדה זו שכוונו למה שאמרו בפרק הרואה יודע ה' בצלאל לצרף אותיות שנבראו בו שמים וארץ שנאמר ה' בחכמה וגו' ובצלאל זכה לבחינות דעת שכולל חסד ודין. ויש לפרש שזהו שאמרו חז"ל שאמר לו משה בצל אל היית מפני שאל מורה על שתי בחינות חסד ודין כדכתיב חסד אל כל היום וכתיב אל זועם בכל יום ולכן קראו הקב"ה ליעקב אל מפני שהיה כללות אברהם ויצחק שהם בחינות חסד ודין כידוע. והענין שהיה צריך לבנין המשכן שתשרה בו קדושה הכוללת אהבה ויראה והוא המחבר ישראל לאביהם שבשמים ומורא מקדשו וזה ה' ע"י כח הפועל שה' בצלאל בשעת עשייתו. וז"ש ויברך אותם משה ופירש"י ב' פקודי שאמר יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם ויהי נועם וגו'. ר"ל נועם ה' אלקינו הם בחי' חסד ודין כידוע ששם הוי"ה מורה על חסד ואלקינו על דין ומעשה ידינו כוונת ר"ל ע"י מעשה ידינו ישרה תחלה קדושה זו עלינו ואח"כ מעשה ידינו כוונתו

ששורה על הבנין. והנה לכאורה קשה לפירש"י בפסוק ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים ששתף הקב"ה מדת החסד עם מדת הדין. הרי דאף בבריאת הארץ היה שיתוף חסד ודין י"ל שזה נאמר ביום הששי שנברא בו אדם הכולל שמים וארץ כמ"ש לעיל וכן משמעות הפסוק דכתיב בתריה דביום עשות וגו' וכל שיח השדה וגו' שהוא ענין הגשם שנתהווה ע"י תפלת אדה"ר כנ"ל:

אל"ה דלכאורה עדיין צ"ע דהא בריאת עולם נמי ה' בבחינת הדעת כדאית' בר"פ אין דורשין שהעולם נבר' בחכמה ובכינה וברעת ומייתי הך קרא ה' בחכמה וגו' ומסיים בדעתו תהומות נבקעו. מיהו היה אפשר לפרש דברי בר קפרא דלא קאי אלא על מעשה שמים וארץ. אבל לא על מה שנברא ביום ג' דהיינו שנבקעו תהומות ונתראה היבשה. ובוה נלע"ד ליישב דרשת בר קפרא לפי כל המסורת שלנו שבכל הספרים כתיב ויבשת ידיו יצרו. ולפמ"ש דבאמת בקיעת התהומות שהיה ביום ג' היה בשתי ידים כאחת. וכן מפורש בס' הכוונות שבחינת יום הג' הוא בסוד הדעת. ואפשר ר' חייא דס"ל ידיו כתיב מפרש בדעתו תהומות נבקעו היינו בעת קריעת ים סוף ביציאת מצרים והיה בו בחינת חסד ודין כמ"ש חז"ל בפסוק והמים להם חמה. אבל סוגיא דריש פ' אין דורשין מפ' על מעש' בראשית ואתיא כפי המסורה שלנו ואפשר דאפי' לה"ח כיון שאמרו חז"ל שהיה תנאי במעשה בראשית על קריעת ים סוף להכי קאמר שנברא בדעת:

שם מאי דכתיב ויתד תהיה לך וגו'. ענין שהחמיר הכתוב בחוש השמיעה ואמר שהיא נכרית תחילה לאברים הנה ראיתי בס' עוללות אפרים שכתב שהפוגם בשמיעה פוגם באזני נשמתו ומסתלק ממנו חוש השמיעה. וכיון שאמרו חז"ל בב"ק ב' התובל חרשו נותן לו דמי כולו. ה"נ בפוגם באזני נשמתו ומחרשה כאלו פגם בכל אברים. ובוה הבנתי מה דכתיב באהרן ומרים כשדברו במשה. ואמר שמעו נא דברי אם יהיה נביאכם וגו' דמה הוצרך השי"ת לומר להם שמעו אלא כשדברו והשמיעו לאזנם נסתלק בפגם שמיעה זו שלא ה' יכולים לקבל השמיעה מאת הש"י עד שאמר להם שמעו נא דברי. והדברים ק"ו בן בנו של ק"ו אם בקדושי עליון כן. מה יעשו אזובי הקיר. ויראה שע"ז אמר הכתוב חרות בשפתותי כי מי שומע. שע"י שמשמיעים לאזנם שפתי מרמה פגמו בשמיעת נשמתם וכן אמר הנביא החרשים שמעו. וע"ד צחות אמרנו מה שאחז"ל נשמתו של אדם מעידה בו שנאמר משוכבת חיקך שמור פתחי פיך. יש לדקדק למה דוקא פתחי פיך ולא שאר אברים בעבירות הנעשים בהן. ומה זה לשון פתחי פיך. י"ל דלרבותא קאמר שלא יאמרו שאין נשמתם יכולה להעיד עליהם כי מי שומע דאף כשמדבר ופוגם באזני נשמתו ומסלק ממנה כח השמיעה בהשמיעו לאזנים דברים בטילים. מ"מ תוכל להעיד על תחילת הדברים שע"י נתחרשה וזהו פתחי פיך. אמנם עיקר עדות הגשמה י"ל כפשטיה שאינה צריכה להעיד בפ"י שמהותה בבואה לדין הוא עצמו מעיד עליה ופגמיות אברים הן הן עדים. ע"ד שפי רש"י בפסוק השמים

מספרים וגו' שמהותם ויציאת קום בכל הארץ הוא הסיפור. והנה הבט נא וראה מעלת השמיעה שאמרו חז"ל כשאמרו ישראל נעשה ונשמע אמר הקב"ה מי גילה לבני רז זה שהמלאכים משתמשים בו שנאמר עושי דברו לשמוע בקול דברו. הרי דהשמיעה היא יותר במעלה מן המעשה וראיה לדבר שכתחילה פגמו בשמיעה שאמרו למשה רבינו ע"ה קרב אתה ושמע וגו' ואת תדבר אלינו ושמענו ועשינו הרי שהקדימו שמיעה לעשיה ומיאנו לשמוע מהשם ית' ומזה בא הפגם שפגמו אחר כך במדבר במעשה ע"ז שכולל כל המצות כמה שכתוב וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה. ואמרו חז"ל בע"ז הכתוב מדבר שהיא פגם כל רמ"ח אברים. וכל זה ה" בא מחמת שפגמו תחלה בשמיעה שכולל כל האדם כנ"ל וז"ש שהיא נכזית תחלה לאברים שבה ה" הפגם בתחילה. ומזה בא הפגם לכל האברים. ויש לפרש בזה מה שכתב בסוף קהלת סוף דבר הכל נשמע וגו' כי זה כל האדם כי את כל מעשה וגו' רצה לומר כי נשמע הוא כללות יותר לכל התורה כמ"ש חז"ל את האלקים ירא זו מצות לא תעשה ואת מצותיו שמור זו מצות עשה. כי זה כל האדם כמ"ש חז"ל חרשו נותן לו דמי כולו. הרי כל האדם נכלל בשמיעת האזן. וע"ז אמר כי את כל מעשה וגו' רצה לומר שאין הדבר תלוי אלא במחשבה כי היודע תעלומות מביט את הנעלם אם טוב ואם רע כמ"ש חז"ל גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה. הרי דעיקר תלוי בשמיעת האזן וקבלתו יותר מן המעשה ויש לנו בזה אריכות דברים והמה בכתובים אצלינו וכאן אין להאריך ושיעור דרשת בר קפרא שבתחלה דבר במעשה אדם שהוא מבחר כל הנעשים הכולל שמים וארץ ואח"כ דבר במעשה הצדיקים דעדיף מיני' והוא בחינת נעשה כנ"ל. ואח"כ דבר בבחינת נשמע הכוללת יותר במעלה כנלענ"ד:

דף ה ע"ב תוס' ד"ה מהו לבעול וכו' ואע"ג דתיקנו וכו'. לכאורה ה" נראה דהכא לאו בתחלה ממש מיירי אלא דלא בעיל עדיין בעילה גמור' כי הא דאמר לקמן גבי נותנין לה ד' לילות מאי לאו דלא בעיל פירש"י דלא בעיל בעילה גמורה. ובהא א"ש נמי דלא קשה מברייתא בין כך ובין כך לא יבעול בערב שבת וכו' כיון דמיירי בביאה שני' לא שייך שמא ישחוט בן עוף דליכא תו סעודה. ונראה דהתוס' אצלו בשיטת ר"י דלדם הוא צריך לא שייך אלא לראות אם היא בתולה והא דלקמן גבי נותנין לה ד' לילות אמרינן דגם בביאה שני' איכא איסורא ע"כ צ"ל לשיטת ר"י כמו שנבאר שם בס"ד דהתם למשנה ראשונה מיירי דצריך לראות אם פסק הדם אבל בשמעתין דע"כ מיירי האיבעי' כדקי"ל השתא אחר משנה אחרונה לא שייך לדם הוא צריך אלא שיראה שהיא בתולה בביאה ראשונה. אי נמי דהתם משום עשיית פתח הוא דזה שייך אף בביאה שני' דלפתח גמור הוא צריך כמו שיבאר לקמן. ובוה נכון נמי דלא מפרשי התוס' דהכא מיירי שהיא אלמנה רק שאומרת עדיין בתולה אני דלא שייך טענת בתולים כיון שכבר נכנסה לחופה כדאיתא לקמן דף י"א ושפיר נשאת בכל יום. ואפ"ה איכא

איסורא דשבת כיון שהיא אומרת שהיא בתולה והוא מאמינה אלא דכיון דלא שייך טענת בתולי' לא שייך לדם היא צריך לראו' אם היא בתולי' ואף דאמרי' לקמן דף י"ב דהיכא דנכנסה לחופה ולא נסתרה ומת יש לה טענת בתולים לאוסרה על בעלה שני כדאמר שם וניחרש שמא תחתיו זינתה וצ"ל דס"ל דאלמנה כזו באמת נשאת בד' כמ"ש במתני' בריש מכילתין. ומיהו הא דלא כתבו התוס' דמיירי במקום שב"ד קבועים בכל יום. צ"ל דהתוס' לשיטתייהו אולי דכתבו לעיל דף ג' דמ"מ אין נשאת ביום ו' משום דאין דנין בשבת. ולפמ"ש לעיל ד"ל דנשאת גם ביום ו' דליכא משום אקרורי דעתי' עד יום א' ממילא דלק"מ. וק"ל:

שם בא"ד דאיכא למימר דפליגי בה וכו'. הקשה מהרש"א ז"ל למאי דבעי למימר את"ל הלכה כר' יהודה מקלקל הוא אצל הפתח א"כ הך ברייתא דאסור ליבעול דלא כמאן. ולפמ"ש בסמוך דהא שהוכיחו התוס' דהכא מיירי בביאה ראשונה משום דבביאה שני' לא שייך לדם הוא צריך אבל פתח שייך אף בביאה שני' ובהכי מיירי לקמן גבי ד' לילות. ולפ"ז יש לומר איכא דביאה שניה חמורה טפי דאף אי נימא דבביאה ראשונה מקלקל הוא משום דבתולה חשיבי טפי אבל בביאה שניה דכבר נפגמה לא הוי תו מקלקל ואסור משום פתח. ולפ"ז יש לומר דהך ברייתא דאסורה ליבעול מיירי בביאה שני' ובוה נכון דלא פליגי הך ברייתא דקתני מפני שהוא עושה חבורה אאידך בברייתא דחיישין שמא ישחוט בן עוף משום ד"ל דמיירי בביאה שני' דליכא סעודה. ומיהו משום הא יש לומר בפשטות דלא פליגי דלהכי נקט בברייתא ומפרישין את החתן היינו אפילו יחוד אסור כמשמעות לשון ומפרישין כמו בחתן שפירסה נדה דאסור אפילו יחוד. משא"כ בגזירה שמא ישחוט אין לאסור משום זה היחוד. מ"מ אין להקשות על מה שכתבנו דמוקי להך ברייתא בביאה שני' דא"כ למה נקט ומפרישין דמשמע אפילו יחוד אסור הא בפירסה נדה אמרינן דלאחר ביאה ראשונה מותר לייחד יש לומר דהך איסורא קילא לי' טפי מנדה ואסור היחוד אפילו בביאה שני'. כדאשכחן לעיל גבי אבלות ובהא ניחא נמי מ"ש התו' דלא ידע הברייתא דחיישין שמא ישחוט בן עוף ולכאורה הוי מצי למימר דידע הברייתא אלא דלית לי' הא דקאמר לעיל השתא דאתית להכי בע"ש נמי משום שמא ישחוט וכו' וס"ל דדוקא במוצאי שבת חיישין שמא ישחוט. משא"כ בע"ש דיש לו פנאי להכין בע"ש. ומפרש הבריית' בין כך ובין כך לא יבעול לא בע"ש וכו' היינו משום חבורה והוא פלוגתא דר' יהודה ור"ש כמ"ש התוס' בברייתא ומפרישין. ולפי מה שכתבנו אתי שפיר דאפילו אם נימא כן אכתי תקשה קושיות מהרש"א דאין לתרץ כנ"ל דמיירי בביאה שני' דהא קאמר לא בע"ש ולא במוצאי שבת ע"כ דמיירי בחדא מילתא ובמ"ש ע"כ מיירי בביאה ראשונה דבביאה שני' ליכא סעודה. א"כ ע"כ בע"ש נמי מיירי בביאה ראשונה וממ"נ צ"ל דלא ידע הך ברייתא דבין כך ובין כך וכו'. ודוק:

כתובות דף ה

(א) עמוד ב, (ב) [7]
 (ג) [לקמן כט
 וע"ש חוס' ד"ה לייט]
 (ד) סימן ט' פרק ז'
 (ה) נחומא סוף פ' תצא
 (ו) [כדל"י שנה יב' וסופ'
 לג.].

(ב) תשוב' ד"ה קשיא
דרכי מאיר וכו' דהיינו
צע"ס אי נמי לא
מסתברא:

גמ' מפני חשד. עיין
שבת כג.:

(א) וְאַתָּה תִּנָּחַם אֱלֹהִים
אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם
מִמָּוֶד יִשְׂאָל וּמִמָּוֶעוֹן
קִדְּשׁוּ וְיִתֵּן קוֹלוֹ שְׂאֵל
יִשְׂאָל עַל גִּתְּהוּ הַיִּיד
בְּדָרְכִים יַעֲנֶה אֵל כָּל
יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ: [ויקרא כה, 5]

בַּשְּׂמֵרוֹת. (שקן)
 מִלֵּילָה (הקטן)
 הִנָּח לְשֵׁלֶת הַחֲלָקִים מִן
 הַשָּׂמֶרֶת דְּרֻמִּיו מִצִּמָּה
 בְּרֹחַת נֶאֱחָבֵהּ, י"ט ע"פ
 שִׁמְי' הַחֲכָמִים, שָׂאֵר
 שִׂיבָא ע"י דְּרוֹר. מִחֲפָל
 ע"י מִרְכָּב מִיָּו (וַיִּמְחֵה כִּי
 עָלָה בְּקִרְרָה. שֶׁל
 מִן שְׁמוֹנֵה עֶשְׂרִי שָׁלֹשׁ
 רִאשִׁוֹנֹת וְשֶׁלֹּא אַחֲרֵינוֹת
 חֲקָקָן וְאִמֹר הֵיכֵנָה
 חֲלָפֹת שֶׁל מִין שָׁלֹשׁ
 קִרְיָה שְׁמֻקִּי לְעִמֵּי
 דְרֻרִים (יִרְמֵא י"ז:). שְׂמֵר
 בְּעֵצֵה עֶשְׂרִי שָׁלֹשׁ
 שְׁמוֹנֵה עֶשְׂרִי כְּנֹן
 אַחֲרֵינוֹת
 אַחֲרֵינוֹת
 חֲקָקָן וְאִמֹר הֵיכֵנָה
 חֲלָפֹת וְעִמֵּי שְׁמוֹנֵה
 חֲפֹל שְׁמֻקִּי לְעִמֵּי
 (כט.) וְיֵשׁ עַל מִין שָׁלֹשׁ
 (דְּרֻר י"ז:). הֵיכֵנָה לְעַתָּה
 כִּי שְׂכֻלָּה
 בְּרֹחַת בְּגִדֵּיהֶם אַחֵךְ
 אַחֲרֵינוֹת
 אַחֲרֵינוֹת
 כִּלְכָּלִין לִקְרֹאן שׁוּרָה.
 הָיָה הַתּוֹכֵה בְּפִתִּים
 וְקָל הַסִּדְרָה נִשְׁמַע
 לְמִרְקֹס (אִיִּיר ד' שו"ת,
 חֲזָקָה לְעַתָּה הַמִּתְחַלֵּה
 כִּי יִדְעֵה נִשְׁמַע בְּפִתִּים
 מִפִּי שְׂטֵמִי לְעִמֵּי
 הָיָה הַמִּתְחַלֵּה
 לְאִשׁוֹת
 עֲפֻמִּים לֹא
 עֲפֻמִּים לֹא (פֶּסֶח י"ג:
 מִנְּשֵׁבֵי רִאשִׁוֹנֹת
 (שקן י"ז:).

מאימתי פרק ראשון ברכות

۱۰

ו' א' טוֹש"ע אֲרוֹחַ סִימָן
א' סֶעֱף ב' ג':
ח' ב' טוֹר אֲרוֹחַ סִי גִי':
ט' ג' מִי פ"ה מַהֲלִי חֲפֵלָה
ה"ו ופ"ב מַהֲלִי רוֹחַ
וּשְׁמִירַת נֶפֶשׁ הַלֵּבָה ו'
(סמ"ג עֶשֶׂן י"ט וְעֶשֶׂן
ע"ט) טוֹש"ע אֲרוֹחַ סִימָן ז'
סֶעֱף ו':

[illegible]

קשיא ר' **באיד אדר** **באיד**. ללא מני למימר צעשה שבני אדם נכנסין וכוהן חד שעורא הוא דאם כן רבי מאיר היינו רבי רש"י שפי' שרוב בני אדם נכנסין להסב דהיינו צ"ע.ש. (ו) לא מסתברא למימר דבני אדם ממהרין כל כל צערי

קשיא דדבי אליעזר אדרבי
טשיינער דלא מאן למעלה

משקדש היום וכהנים נכנסין לאכול
בתרומתן חד שעורא הוא. דא"כ ר'
אליעזר היינו ר' יהושע:

למאן דגני בבית אפל. וא"ת והלא

(ט:) עד שיכיר צין תכלת לכרתי צק"ס
 שם שמרתי. וז"ל מ"מ כיון שידע מתי
 יעלה עמוד השחר. קודם שיקון שנין וימני
 עזמוו דבר הגיע אורו עת: **היה** דף
 דהתפלה תפלה קצרה. לכאורה משמע
 שאין זה הבינו. דהא קא צני לקמן
 (יג.) מאי איכא צין הבינו לתפלה
 קצרה. איכא לפי הקוץ שפי' צבאן
 דהיינו דמפרש קשה. אלא עמ' היינו
 תפלה אחרתא דמקצרת לקמן (יד.) צרי
 עמך מרובים וכו'. וגם על זה קשה
 דלקמן אמרינן שאין לומר תפלת של
 דצרי עמך אלא צמקוס סכנה. ורבי
 יוסף לא היה צמקוס סכנה פי' צמקוס
 לנפשים. והשיב לו שמהו יפסקין צי
 עוצרי דרכים ולא השיב שמהו ירגוני
 לנפשים. ונראה לו כי כפי' תפלה קצרה
 דהכא היינו הבינו. ואע"פ דליישו עלה
 אפי' (ט) אמרן דמתפלל הבינו. היינו
 דוקא בעיר אצל צדה מותר. והא
 דלמחר לקמן מאי איכא צין הבינו
 לתפלה קצרה. הכי קאמר צין תפלה
 קצרה דלמחר צין תפלת השחר (יד)
 (טט:) כגון דצרי עמך וכו'. ^א ודאי
 תפלה קצרה דהכא צ"ל הבינו

ועוננין יהא שמייה הגדול מבורך.
מלאי נח למבור מר שמי

במחזור ויטרי^י יהא שמיא רבא שמו
תפלה שאנו מתפללין שימלא שמו
כדכתבי (שמות י) כי יד על כס יה
שלא יהא שמו שלם וספא שלם עד
שימחה וזעו של עומל^ק ופירשו כן
יהא שמי^י שם יה רבא כלומר שאנו
מתפללין שיהא שמו גדול ושלם ומצור
לעולם הוי תפלה אחרת כלומר ומצור
לעולם הבא. וזה לא נראה מדקאמרי
הבא יהא שמיא הגדול מצור משמע
תפלה אחת היא ואינו רוצה לומר
שיהא שמו גדול ושלם אלא יהא שמו
הגדול מצור וגם מה שאמרתי העולם
לכן אומרים קדים בלשון ארמי לפי
שחפלה נחמה וצנח רבא הוא על כן
נמתק בלשון תרגום^י שלא יצינו
המלאכים ויהיו מתקנאין בנו וזה
אינו נראה שיהי כמה חפלות יפות
שהם בלשון עברי אלא נראה כדאמרין
בצוק סוטה (דף מט.) אלא העולם
ומתקיים אותו אקדרא דקדושאן ואיהא
שמיא רבא דצבר אגדתא שהיו רגילין
יס שהיו הכל מצינים שזה היה לשונם:

קשיא

ממר משעה שצני אדם נכנסין
ומתאחר משל כהן. והכל אמר
קשיא דר' אליעזר. דצרייתא
נמי: לאו ר' אליעזר היא. והא

קשיא דר' מאיר אדר"מ תרי תנאי אליבא

תנאי אליבא דר' אליעזר ואב"א רישא לאו ר' אליעזר היא: עד סוף האשמורה: מאי קסבר ר' אליעזר אי קסבר שלש משמרות הוי הילילה לימא עד ארבע שעות ואי קסבר ארבע משמרות הוי הילילה לימא עד שלש שעות לעולם קסבר שלש משמרות הוי הילילה והא קמ"ל דאיכא משמרות ברקיע ואיכא משמרות בארעא דרנתיא ר' אליעזר ואמר שלש משמרות הוי הילילה ועל כל משמר ומשמר יושב הקב"ה ושואג כארי שנאמר ^ט ה' ממרום ישאג וממעון קדרשו יתן קולו שואג ישאג על גווה וסימון לדבר משמרה ראשונה חמור נוער שניה כלבים צועקים שלישית תינוק יונק משדי אמו ואשה מספרת עם בעלה. מאי קא חשיב ר' אליעזר אי תחלת משמרות קא חשיב תחלת משמרה ראשונה סימנא למה לי אורחא הוא אי סוף משמרות קא חשיב סוף משמרה אחרונה למה לי סימנא יממא הוא אלא חשיב סוף משמרה ראשונה ותחלת משמרה אחרונה ואמצעית דאמצעיות ואב"א כולוהו סוף משמרות קא חשיב וכי תימא אחרונה לא צריך למאי נפקא מינה למוקרי ק"ש למאן דגני בבית אפל ולא ידע זמן ק"ש אימת כיון דאשה מספרת עם בעלה ותינוק יונק משדי אמו ליקום ולקירי. אמר רב יצחק בר שמואל משמי' דרב ג' משמרות הוי הילילה ^א ועל כל משמר ומשמר יושב הקב"ה ושואג כארי ואומר אי לבנים שבעונותיהם ^ב החרבתי את ביתי ושרפתי את היבלי והגליתים לבין אומות העולם: **תניא** א"ר יוסי פעם אחת הייתי מהלך בדרך ונכנסתי לחורבה אחת מחורבות ירושלים להתפלל בא אליה זכור לטוב ושמר לי על הפתח (והמתין לי^ג) עד שסיימתי תפילתי לאחר שסיימתי תפילתי אמר לי שלום עליך רבי ואמרתי לו שלום אמר רבי ומורי ואמר לי בני מפני מה נכנסת לחורבה זו אמרתי לו להתפלל ואמר לי היה לך להתפלל בדרך ואמרתי לו מתוירא

וְאָמַר לִי הִיא לְךָ תִּפְלָל תִּפְלָה קְצֵרָה

וְהָיָה כִּדְרֵיהֶם לִמְדֵי שְׁאִין וְנִכְסִין לְחֹרֶבָה וְלִמְדֵי
תַּפְּלָל בְּדֶרֶךְ מִתְּפַלֵּל תַּפְּלָה קָצְרָה וְאָמַר לִי בְּנִי
אֲמַרְתִּי לוֹ שְׁמַעְתִּי בַח"ק קוֹל שְׁמִנְחֶמֶת כִּי־וָה
הַחֲרַבְתִּי אֶת בֵּיתִי וְשִׁרְפָתִי אֶת הַיִּכְלִי וְהַגְלִיתִים
רָאשָׁךְ לֹא שָׁעָה זֹו בְּלִבְךָ אוֹמֶרֶת כִּךְ אֵלֶּא כֻּלָּ
וְלֹא זֹו בְּלִבְךָ אֵלֶּא בִּשְׁעָה שִׁישְׁרָאֵל וְנִכְסִין לִבְתִּי
וְאֵם שְׁמִית" הַגְדוֹל מְבוֹכָךְ" הַקֵּב"ה מִנְעֻנֵּעַ רָאשׁוֹ
בְּכִתְרֵי כָךְ מוֹת" לֹא לֹאב שֶׁהִגְלָה אֶת בְּנָיו וְאָוִי לָהֶם
ת"ר" זְמַנִּי שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים שֶׁאֵין נִכְסִין לְחֹרֶבָה
וְהַמְזִיקֵין. מִפְּנֵי חֶשֶׁד וְתִיפּוֹק לִיָּה מִשּׁוֹם מִפּוֹלֵת
בְּחֶדְתִּי

מאמצות ולא היו מצינים כולם לשון הקודש לכך תקנוהו כלשון

דקדמי דברי ר' אליעזר אסוף הזמן
קפא דקאמזר עד סוף האשמורה
הראשונה ופליגין דצנן עליה ואמרני עד
מחלות. דרבי אליעזר דריש בשבץק זמן
המתלהל שכיבה שצני אדם הולכים
לשכב זה קודם זה וזה מאוחר. ורצנן דרשי
כל זמן שכיבה דהיינו כל הלילה אלא
שעשו סייג לדבר ואמרו עד מחלות. ור"ג
אית ליה ההוא סייג: מציא קבבר בר.
היה ליה לומר זמן הנכבד: אי קבבר.
דלויג: תמלי לקמן^ט הניבא מלתא איתא
ומנאן דאמר ג' משמרות היו הלילה
במשמרות עצות המלאכים ושיר
שלהם נתלקו לשלש חלקים הראשונה לכת
אחרת שיהי לכת אחרת שלישית לכת
שלישית. ואיכא מנאן דאמר דארבע
משמרות היו הלילה: ודהא קמ"ו.^י
בשמן קל סימן זמן הקריאה בסוף
האשמורה ולא פי' לך סימן מפורש
ללמדך שיש היכר לכל אדם דנדר^י כי
היכי דאיכא דברים: וישא שאנא וישא.
הרי ג': ואיש משמרת עם בע"ה. כבר
הגיע קרוב ליום וצני אדם מתעוררים
ומשניאן והאשכזים וזני אדם ומספיקין לו עם
הזה: וזהו חשיב. סימנים הללו שנתן
למשמרות הארץ היכן נתנו בתחלת
האשמורות או בסופן: אוריתא הוא. זאת
ההוכחה: ושמו. והמזיק כמו לא יאמר
אחד לחבירו שמור לי בלד עד ע"ו פלונית
(סנהדרין קד ט: וק"ל) וצ"ל בפי' החובל
(קד ט: טז) שדמה עוונת על פתח חלונה.
וכן ואצוי שמר את הדבר (בראשית טז).
שמור אמונים (ישעיה טז): תפלה קצרה.
היינו^ט ולקמן מפרש לה בפי' פסלת
השחר (דק עט): אשורי המדך שמקליסין
אותו בביתו כך. אשירי כל זמן שזה
קליטו או צחוק בזהמ"ק: מפי חשד.
שלא יאמרו וזה מוכנת לו: שפי ופני
המפוצת. שחומת החורבה רעועה
ומסוכן הוא פן תפול החומה עליו:
תיפוק י"ה. כלומר מזה לנו ג'
טעמים לדבר א' הרי די באתח מהן
ואם לא בא ללמדך שיש שעות שאין
הטעם הזה וארץ להטעם שצילי זה:
בחדמי

הייתי שמא יפסיקו בים עובדי
באותה שעה למדתי ממנו של
שמתפללין בדרך ולמדתי שהה
מה קול שמעת בחורבה זו
ואומרם אני צביון שבונוויהם

לְבִין הָאוֹמוֹת וַאֲמַר לִי חֵידָךְ וְחַיִּים וְיוֹם שְׁלֹשׁ פַּעֲמִים אֹמֶרֶת כִּי כִסְנוּיָהּ וּלְבָתִּי מִדְּרָשׁוֹת וְעֹנִינִי וַאֲמַר אִשְׁרֵי הַמֶּלֶךְ שֶׁמִּקְדָּשָׁם אוֹתוֹ לְבָנִים שֶׁגָּלוּ מִזֶּל שׁוֹלֵחַן אֲבִיהֶם * מִפְּנֵי חֶשֶׁד מִפְּנֵי הַמְּפֹלֶת וּמִמֶּנִּי לִמְנוּ קֹדֶשׁ אַחֵר הִדְרָשָׁה וְשֶׁסָּהוּ עִמִּי

פרשת בשלח

וד' הולך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחותם הדרך
ולילה בעמוד אש להאיר להם ללכת יומם ולילה. לא
ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה לפני העם.
(שמות יג, כא-כב)

הנה עד הפסוק הזה, הפסוקים נאמרים בלשון עבר, "ויהי בשלח פרעה את
העם" (יג, יז), "ויקה משה את עצמות יוסף עמו" (יג, יט), "ויסעו מסכות
ויחנו באתם" (יג, כ), רק פסוק הזה בלשון הווה נאמר וד' הולך וכו'.

כי וד' - הוא ובית דינו, (בראשית רבה פרשה נא, פסקא ב), ואיזה דין נעשה בזה,
האש שהוא דין, היתה לטובתם להאיר להם בחשכה, והנה רש"י פי' על
"ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם" (שמות כא, א), שיהיה כשלחן הערוך
לפניהם, היינו לפי ערך שכלם.

וזה וד' הולך לפניהם, הוא ובית דינו הולך לפני ערך צרכי ישראל,
שגם האש יהיה להאיר להם בחשכתם, וכל הדין יהיה לטובתם, וגם אנו צריכים
לשמש (להשתמש) בהדין והצרות לעבודת ד', ללכת יומם ולילה, שזה כבר קאי
על ישראל שהם ילכו יומם ולילה.

ולפי הנזכר לעיל הרמז בזה, שלא רק בשעה שטוב לנו נלך בדרכי ד' מעלה
מעלה רק בצר וחושך חס וחלילה לנו. כשהאיש שרוי בטובה יקל לו לעבוד
בשמחה אהבה והתלהבות, וכשחס וחלילה הוא בצרה ישמש במצבו זה ויעבוד
את ד' בשבירת הלב והשתפכות הנפש.

רבי יוסי כשהתפלל בחורבה אחת מחורבות ירושלים שמע הבת קול **נברכת**
ג, ולמה לא שמע כשהתפלל בבית הכנסת, הלא גם כשישראל נכנסים
בבתי כנסיות הקדוש ברוך הוא וכו' (שם)¹, ברבי יוסי אין לנו השגה, אבל לנו

1. "תניא אמר רבי יוסי: פעם אחת הייתי מהלך בדרך, ונכנסתי לחורבה אחת מחורבות
אש קודש > מהדורה חדשה / שפירא, קלנימוס קלמיש בן אלימלך [עמוד 49] (2864)
הודפס מאתר אוצר החכמה

רמז הוא מפני שהתפלל בחורבה מחורבות ירושלים ונשבר לבו יותר לכן שמע.
וכן פשוט כשהמסחרים מתבטלים חס וחלילה, הן רע ומר מאוד כי עמך
ישראל צריכים פרנסה, אבל בין כך ובין כך לא נבטל הזמן, אין לנו מה לעשות
נלמד ונאמר תהלים וכו', "ללכת יומם ולילה", וד' המרחם ירחם ויהפוך גם
את הדין לטובתנו "וד' הולך לפניהם" לפי צרכיהם.

ובזה אפשר לתרץ איזה קושיא, כי נודע שהמן הורה ספיקות ומריבות כשרבו
על עבד של מי הוא ראו חלק המן של העבד אצל מי נפל וכדומה
(וימא עה.)², ולמה לא נזכרו בעמוד הענן ועמוד האש את ספקות בין
השמשות, כל זמן שעמוד הענן היה יום, וכשבא עמוד האש לילה, ומעתה
יכולים לדעת על תמיד כמה זמן משקיעת החמה עוד יום הוא ומתי הלילה
מתחיל.

אבל לפי הנזכר לעיל וד' הולך לפניהם יומם וכו', לא רק כל זמן שבאמת
יום הוא היה עמוד הענן, ועמוד האש לא בא, רק לפניהם לפי צרכיהם ויוכל
להיות שעוד באמת יום היה רק כיון שלא ראו ישראל כ"כ מפני שירד היום,
כבר בא עמוד האש להאיר להם.³

ירושלים להתפלל. בא אליהו זכור לטוב, ושמר לי על הפתח וכו' ואמר לי: בני, מה קול
שמעת בחורבה זו? ואמרתי לו: שמעתי בת קול שמנהמת כיונה ואומרת אוי לבנים
שבעונותיהם החרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתים לבין האומות, ואמר לי: חייד
וחיי ראשך, לא שעה זו בלבד אומרת כך, אלא בכל יום ויום שלש פעמים אומרת כך, ולא
זו בלבד, אלא בשעה שישראל נכנסין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ועונין יהא שמייה הגדול
מבורד, הקדוש ברוך הוא מנענע ראשו ואומר: אשרי המלך שמקלסין אותו בביתו כך, מה
לו לאב שהגלה את בניו ואוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם".

2. "תניא רבי יוסי אומר: כשם שהנביא היה מגיד להם לישראל מה שבחורין ומה שבסדקין,
כך המן מגיד להם לישראל מה שבחורין ומה שבסדקין. כיצד? שנים שבאו לפני משה לדין
זה אומר עבדי נגבת וזה אומר אתה מכרתו לי. אמר להם משה: לבוקר משפט. למחר, אם
נמצא עומרו בבית רבו ראשון – בידוע שזה גנבו, אם נמצא עומרו בבית רבו שני – בידוע
שזה מכרו לו.

3. נראה בבירור כוונת המחבר הק' יצוק"ל ליתן טעם לדברי הגמרא (שבת כג:) "מלמד

שעמוד הענן משלים" וכו' ע"ש. [הערת העורכים]

גם אות אחת, כל ספר התורה פסול, ונודע משערי אורה (לרבי יוסף גיטקיליא זצ"ל - בהקדמה) על הפסוק "פקודי ד'" (תהלים יט, ט) שהתורה נארגת כולה, על שם הויה אם בנוטריקון גמטריאות וכו', לכן כשחם וחלילה איש אחד נחסר נפסלה התורה ונוגע הפגם בשמו יתברך שהתורה נארגת עליו.

ואפשר זה הרמז שאנו מתפללים (בהלל - מתהלים קטו, א) "לא לנו ד' לא לנו כי לשמך תן כבוד", כי כשתעשה לנו, אז אפשר תעשה רק בשביל הכלל ישראל, לכן לא לנו ד' כלומר לא לנו לשון רבים בשביל הרבים לבד, רק לשמך תן כבוד, ואז בשביל שמך גם למען היחיד תעשה שלא יהא פגם בשמך.

והנה כמו שאנו מתחננים ומבקשים מד' שגם על הפרט יחוס ואת כל איש ישראל יציל ויושיע, כן גם צריך כל איש פרטי מאתנו לשוב בתשובה, ולא לסמוך עצמו על הכלל לומר שהכלל ישראל טובים ושבים אל ד', וחזן מזה, הלא לכל אחד ישנם חסרונות לעצמו ומדות נפגמות לעצמן שצריך לתקן, ולא רק משום תיקון הפגמים, רק איתא בעץ חיים (שער ג' פרק ב') שאין צדיק דומה לחבירו ואין בריה דומה לחברתה, וכשאישי ישראלי עובד ד' מתגלה מכל אחד אור וקדושה, מה שאין מתגלה מחבירו, ואפילו עתה בשעת הצרה והריסת ישראל יכול להיות שיתגלה מהם מה שלא היה מתגלה מהם בשעת הרווחה, וכמו שכבר אמרנו על הגמרא ברכות (ג.) ברבי יוסי ששמע בת קול בחורבה, ולמה לא שמע עד עתה, דהא אליהו אמר לו שבכל יום כשישראל נכנסין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ועונין יהא שמייה הגדול מבורך הקדוש ברוך הוא מנענע ראשו ואומר אשרי המלך שמקלסין אותו בביתו כך מה לו לאב שהגלה את בניו ואזי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם. ואמרנו, שאפשר מפני שהיה בחורבה מחורבות ירושלים והיה לבו נשבר בקרבו יותר, שמע יותר מהבת קול.

לכן הגם שאח"כ מדבר הנביא אל הרבים, מכל מקום מתחיל "שובה ישראל" בלשון יחיד שגם היחיד ישוב אל ד' כל אחד כפי פרטיות עצמותו, וכן גם תשובת ד' "ארפא משובתם" לשון רבים ומסיים "כי שב אפי ממנו" גם את היחיד אציל ואושיע.

אמרנו בשבת קודש אצל הקידוש: חשבתי שבצרות כאלו כשיבא ראש השנה אז תפילות ישראל תהיינה ברעש ושפיכת הלב כזרם מים, אבל הן בטוחים אנו בד' שפעלו התפילות,

מכל מקום את אשר ראו עינינו, אז קודם המלחמה יותר רעשו והתלהבו, גם ביותר שפיכת הלב התפללו תפילות ראש השנה מאשר שנה זו, פשוט הוא מפני חולשת הגוף שאין כח לישראל, אבל מכל מקום גם חוץ מזה רואים שבכלל גם הראש השנה וגם השבת תשובה אינו בהיראה והתלהבות כמו מאז, [עתה בשעה שאני כותב זה אוכל להוסיף שגם אנשים אחרים אמרו לי כן].

ואיזה סיבות ישנן לזה:

א. כי דוד המלך אמר "ביום קראתי ותענני תרהיבני בנפשי עוז" (תהלים קלח, ג), כשאיש ישראל מתפלל ונענה בתפילות אז מתחזק ומתלהב אח"כ בשאר תפילותיו, משא"כ כשרואים שמתפללים, ולא די שלא נענים רק עוד הצרות יותר מתרבות רחמנא ליצלן נופל לב האדם ואינו מתעורר בתפילותיו. סיבה ב. היא כמו שכבר דיברנו (בפ' שופטים שנת תש"א) שלכל דבר גם לאמונה וגם לשמחה צריכים איש שהוא יאמין והוא ישמח, משא"כ כשכל האיש נרצץ ונרמס, אין מי שישמח.

וזה הדבר גם בענין התעוררות בתפילה, איש הישראלי עתה נופל שוכב ונרמס ואין מי שיתעורר בתפילה, אבל דוד המלך אמר: ממעמקים קראתיך ד' (תהלים קל, א), לא מעומק אחד בלבד רק גם ממעמקים ב' עמקים, שאף שלאחר נפילתי בעומק הראשון קראתיך, ולא בלבד שלא נענתי ולא נושעתי, רק עוד נפילתי לעומק ב', עומק בתוך עומק מכל מקום הגני מתחזק ושוב קורא אותך.

פרשת וארא

וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני ד'. וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי ד' לא נודעתי להם. לכן ^{אמר} לבני ישראל אני ד' והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים והצלתי אתכם מעבדתם וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדלים.
(שמות ה, ב-ו)

כי איתא בגמרא ערכין (י:) "אמר רבא בר שילא אמר רב מתנה אמר שמואל מגריפה היתה בבית המקדש י' נקבים היו בה, כל אחד ואחד מוציא עשרה מיני זמר נמצאת כולה מוציאה מאה מיני זמר, במתניתא תנא היא אמה וגבוה אמה וקתא יוצא הימנה ועשרה נקבים היו בה, כל אחד מוציא מאה מיני זמר, נמצאת כולה מוציאה אלף מיני זמר", ופרש"י מגריפה - שבה גורפין את דשן המזבח.

וצריכין להבין למה הוצרכה כלי הדשן לזמר, ודוקא זמר רב של אלף בני אדם, יותר מכל כלי השיר, עד שאיתא במסכת תמיד (ל:) שביריחו היו שומעין את קול המגריפה, והתוס' (ד"ה מגריפה) פירשו בשביל זה פירוש אחר, וצריכים להבין לפירוש רש"י מה ענינו לפי מצבנו.

והנה במסכת תמיד (כח:) בענין הרמת הדשן איתא: "וברגל לא היו מדשנין אותו מפני שהוא נוי למזבח", היינו שניכר שהקריבו עליו הרבה קרבנות, ונבין מה זה מרמז שהראו על ריבוי הקרבנות דוקא בהדשן, כי בטח הכל בכוונה היה.

אבל כל הקרבנות שהיו מקריבין היו בחינת "ויעלהו לעולה תחת בנו" שנאמר באברהם אבינו (בראשית כב, יט), שהחוטא וכן המביא דורון לעולה היה צריך ליתן את נפשו קרבן לד', ונתנה התורה עצה שיקריב קרבן בהמה, לכן קרבנות של בהמות מראות לנו רמז שאחר שהקריבו ונעשו דשן רואים יותר מה רבו הקרבנות שהקריבו.

וכשאנשים מישראל נעדרים מפני רצונו יתברך שכך עלה במחשבה לפניו יתברך שהם יעלו לקרבן אליו יתברך, אז רק אחר שנעדרו רואים יותר כי רב

הוא, רב בכמות ורב באיכות, מתחילה כשהיו עמנו, עד כמה שהיו יקרים לנו כבבת עינינו ורוח אפנו ונשמתנו, ועד כמה ששמחנו והשתעשענו בהם, מכל מקום לא ידענו כל כך להעריך את אשר היה לנו ולא ידענו מה טוב היה לנו כשהיו עמנו, ואחר שנחסרו רחמנא ליצלן רואים יותר מה מאוד חסרים הם לנו, הלב מתגעגע וכואב ואין במה להתנחם בלתי בדברי הקדוש ברוך הוא למשה רבינו (מנחות כט:): "כך עלה במחשבה לפני".

והמגריפה הנעשה לאפר הקרבנות, היתה מוציאה קול זמר כל כך גדול, כי כל מיני זמר בבית המקדש היו להשמיע במרום קולם, כמו שאמר הכתוב (במדבר יז) "וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשכם ותקעתם בחצצרת על עלתיכם ועל זבחי שלמיכם והיו לכם לזכרון לפני אלהיכם אני ד' אלהיכם".

לכן הרמז הוא שלא לנו בלבד מעורר כל כך דשן הקרבנות אחר שעלו למרום, יותר מבתחילה, רק כן גם במרום, ואת אשר לא יכלו לפעל בחיותם, פועלים הם עתה במרום לעורר רחמים רבים וישועת ישראל תיכף ומיד. וזהו הענין שרבי יוסי כשהתפלל בחורבה אחת מחורבות ירושלים, כמו שאמרו בריש מס' ברכות (ג) שמע בת קול אוי לי שהחרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתים לבין האומות, ולמה לא שמע עד עתה, דהא אליהו אמר לו שבכל יום כשישראל נכנסין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות אומר הקדוש ברוך הוא אשרי המלך שמקלסין אותו בביתו כך מה לו לאב שהגלה את בניו ואוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם", אבל כנוכר לעיל בחורבה כשנראה הדשן, כביכול גם במרום הצער והרחמנות יותר גדול, ושמע רבי יוסי מה שלא שמע עד עתה.

ולענין עבודה מרמז לנו, דנודע משערי קדושה להרב חיים ויטאל זצוק"ל (חלק א' שער ב') שמן הד' יסודות שבאדם נמשך היצר הרע, מן יסוד האש כעס, מיסוד הרוח גאות וכו', ומן יסוד העפר עצלות.

ובספר הקדוש אמרי אלימלך (פ' תולדות) איתא, שיצר הרע של חמימות לעבירה יכולים להכניס לקדושה ולשמש בו להתעורר בחמימות למצוה, משא"כ יצר הרע של קרירות עמלק אי אפשר להכניס לקדושה, עיין שם, כי היצר הרע משמש בהד' יסודות לרע, וביסוד העפר משמש יצר הרע של עמלק

אז נעשה בחינת "מפריד אלוף" לא יראה מאורות ופגם הלבנה שעצמה חשכה, וכשמתעוררת להתיחד עם דודה שרה שירה כנודע.

וכמו שאמרי' לעורר את חבצלת השרון לשיר (ישעיה לה, ב) "פרח תפרח ותגל אף גילת ורנן כבוד הלבנון נתן לה הדר הכרמל והשרון המה יראו כבוד ד' הדר אלהינו", ואז אדרבה ההתרחקות שמקודם מעוררת תשוקתה ושירתה כדי להתיחד.

והוא הענין בשיר השירים שנאמר בה התקרבות והתרחקות, "דודי חמק עבר" (שיר השירים ה, ו) ואז נעשה בחינת "נפשי יצאה בדברו" (שם) כנודע, היינו שעל ידי ההתרחקות נתעוררה השירה שמתעוררת בתשוקה יתירה, כמו שרואים גם באב ובן שכשמתרחקים זה מזה מתעוררת אהבתם יותר, וזהו ענין קול הזמר במגרפה של הדשן מיסוד העפר, שעל ידי הכבדות מתעוררת יותר לתשוקה ולשירה, עד שברגלים לא היו מדשנים שאז הוא נוי למזבח, ומעורר יותר את היחוד.

נחזור להנזכר לעיל, בחורבה שמע רב יוסי יותר מפני שאז נתעורר יותר הרחמנות מצער ישראל, "וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני הויה", אחר בחינת אלקים שהוא דין, מתגלה "הויה" רחמים, וארא אל האבות (שמות ו, ג) ולא קיימתי, כמו שפירש רש"י (וד"ה ויאמר), ועתה נתעורר ה"חבל על דאבדין ולא משתכחין" (סנהדרין קיא.) ועל ידי התעוררות ה"חבל", הגאולה מתעוררת, "והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים" (שמות ו, ו).

פרשת משפטים (שקלים)

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם. (שמות כא, א)

דהנה איתא בברכות (ג) "אמר רבי יוסי פעם אחת הייתי מהלך בדרך ונכנסתי לחורבה אחת מחורבות ירושלים להתפלל בא אליהו זכור לטוב ושמר לי על הפתח עד שסיימתי תפילתי לאחר שסיימתי תפילתי אמר לי שלום עליך רבי ואמרתי לו שלום עליך רבי ומורי וכו', ואמר לי בני מה קול שמעת בחורבה זו ואמרתי לו שמעתי בת קול שמנהמת כיונה ואומרת אוי לבנים שבעונותיהם החרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתים לבין האומות, ואמר לי חייך וחיי ראשך לא שעה זו בלבד אומרת כך אלא בכל יום ויום שלש פעמים אומרת כך, ולא זו בלבד אלא בשעה שישאל נכנסין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ועונין יהא שמיא הגדול מבורך, הקדוש ברוך הוא מנענע ראשו ואומר אשרי המלך שמקלסין אותו בביתו כך מה לו לאב שהגלה את בניו ואוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם, עיין שם. וכבר דקדקנו למה לא שמע רבי יוסי בלתי כשהתפלל בחורבה הלא ג' פעמים ביום אומר הקדוש ברוך הוא כן.

דהנה האיש הישראלי המעונה ביסוריו חושב שרק הוא מצטער, וכאלו כל יסוריו הפרטיים ויסורי הכלל ישראלי אינם נוגעים למעלה חס וחלילה, אבל הפסוק אומר "ובכל צרתם לו צר" (ישעיהו סג, ט), ובגמרא איתא (חגיגה טו): "בזמן שאדם מצטער שכינה מה אומרת קלני מראשי קלני מזרועי", ובספרים הקדושים איתא שהרבה יותר ממה שהאדם מצטער, כביכול הוא יתברך מצטער ביסורי איש הישראלי.

ואפשר שכיון שהוא יתברך בלתי בעל גבול שבשביל זה אינו מושג בעולם, לכן גם צערו יתברך מצרות ישראל הוא בלתי גבול, ולא בלבד שלהצטער בצער גדול כזה לא היה אפשרות לאיש לסבול, רק גם להשיג את צערו יתברך לדעת שמצטער הוא יתברך ולשמוע את קולו יתברך "אוי לי שהחרבתי את ביתי והגליתי את בני", אי אפשר שבשביל שהוא למעלה מגבולות האדם.

פרשת משפטים (שקלים) / רלז

ורק כשנכנס רבי יוסי לחורבה מחורבות ירושלים שנתבטל עצמותו יותר, ונחרב יותר בחינת הצמצום וגבול שלו, שמע מקולו של הקדוש ברוך הוא, ורק מעט ממנו שמע כי הוא שמע בת קול מנהמת רק כיונה ובפסוק איתא 'ששאוג ישאג על נוהו' (ירמיהו כה, ל) היינו כשאגת ארי כביכול על חורבן בית המקדש.

והוא גם הדבר שהעולם עומד על עומדו ולא נחרב מצערו וקולו של הקדוש ברוך הוא על עם ד' כי מתים וועל ביתו כי נחרב, מפני שצערו הגדול של הקדוש ברוך הוא לא נכנס בו.

וזהו אפשר הענין שאיתא במדרש איכה רבה (פתיחתא אות כד) "באותה שעה נכנסו אויבים להיכל ושרפוהו וכיון שנשרף אמר הקדוש ברוך הוא שוב אין לי מושב בארץ אסלק שכינתי ממנה ואעלה למכוני הראשון וכו', באותה שעה היה הקדוש ברוך הוא בוכה ואומר אוי לי מה עשיתי השריתי שכינתי למטה בשביל ישראל ועכשיו שחטאו חזרתי למקומי הראשון, חס וחלילה שהייתי שחוק לגוים ולעג לבריות, באותה שעה בא מטטרון ונפל על פניו ואמר לפניו רבונו של עולם אני אבכה ואתה לא תבכה, אמר לו אם אין אתה מניח לי לבכות עכשיו, אכנס למקום שאין לך רשות ליכנס ואבכה שנאמר (ירמיהו יג, יז) "ואם לא תשמעוה במסתרים תבכה נפשי מפני גוה ודמע תדמע ותרד עיני דמעה כי נשבה עדר ד'".

ובתנא דבי אליהו רבה (פי"ז) איתא שאמר המלאך גנאי הוא למלך שיבכה לפני עבדיו, ואם רק משום גנאי הוא שיבכה לפני עבדיו, היה יכול המלאך ללכת משם, וכבר לא יהיה בפני עבדיו.

ולפי הנזכר לעיל מרמז שאמר המלאך שגנאי הוא לפני עבדיו שיצטרך המלך לבכות, אבל כיון שצערו כביכול הוא בלתי בגבול וגדול מן העולם ולכן לא נכנס בעולם ואין העולם מזדעזע ממנו, לכן אמר "אני אבכה ואתה לא תבכה", היינו כיון שאף שהמלאכים הם שליחי ד' שעל ידם הוא יתברך עושה את פעולותיו.

לכן רצה המלאך את בכיית ה"כביכול" לבכות בעולם, ולהביאה בעולם ואז לא יצטרך ה"כביכול" לבכות, כיון שכבר ישמע בעולם קול בכיתו של הכביכול, ישמע העולם ויתפוצץ, ניצוץ צערו כביכול יכנס בעולם ואת כל שונאיו ישרוף,

ביום אמר הקדוש ברוך הוא "מעשי ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה" (סנהדרין